

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НАЦИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА МЛАДЕЖКАТА БЕЗРАБОТИЦА В БЪЛГАРИЯ И ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Доц. д-р Тодор Тодоров

Експерт анализи

Декември 2013

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

В Европейския съюз има 14 милиона млади хора, които са без работа и на практика са изключени от обществото. Те струват 153 милиарда евро годишно, което представлява 1,2% от БВП на Евросъюза. Проучването на Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) сочи, че нивото на безработицата сред младите хора на възраст между 15 и 29 години е рекордно високо. Тези 14 милиона, които не само нямат работа, но и отсъстват от процеса на образование и професионална подготовка, оказват също така негативно влияние върху равнището на производителността на труда, поради което всяка седмица 27-те държави-членки на ЕС губят по 3 милиарда евро.

I. МЛАДЕЖКАТА БЕЗРАБОТИЦА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: СЪЩНОСТ, ПРИЧИНИ, СЪСТОЯНИЕ, ПЕРСПЕКТИВИ

По принцип в условията на наеман труд безработицата е липса на възможност за наемане на платена работа. Понятието «безработица» възниква през 1890-те години със започване на икономическата криза. Трудовите законодателства в европейските държави третираят като безработен този, който е работоспособен и иска да работи, но не намира работно място.

В условията на пазарна икономика работникът продава своята работна сила, чиято цена може да се повиши или да се понижи. Увеличаването на търсенето на наемни работници на пазара на труда, повишава нейната цена и обратно - намалее ли търсенето на работници на пазара, намалява и цената ѝ. Когато търсенето падне сериозно (особено по време на криза), една част от работниците стават непродаваеми, т.е. попълват редиците на армията на безработните.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

В структурата на безработните лица особено място заема **младежката безработица (Youth unemployment)**. По отношение на съдържанието на това понятие важат всички характеристики на по-общото понятие «безработица». Особеното, различното по отношение на младежката безработица се съдържа във възрастовите граници. Това уточнение е от съществено значение, тъй като на практика са налице някои различия. Така например у нас в параграф първи на допълнителните разпоредби от Закона за младежта¹ е записано, че по смисъла на този закон „младежи” са лицата на възраст от 15 до 29 години включително. За разлика от тази интерпретация, Европейската практика следва определението на Директива 94/33/ ЕС по въпросите на младежта, съгласно което “младеж” е лице на възраст от 15 до 25 години, за което посещението на училище вече не е задължително. С този термин и с термина “млади хора” се обозначава и всяко лице, ненавършило 18 години. В този смисъл отчетността на статистиката на Европейския съюз, която се води в ЕВРОСТАТ, включва в категорията „младежи” лицата от 15 до 24 г. Подобна е възрастовата граница за младежката безработица, измервана и публикувана и от Националния статистически институт. Единствено Министерството на труда и социалната политика (по-конкретно Агенцията по заетостта) прави разграничение между двете групи безработни младежи: първата от 15 до 24 г. и втората от 15 до 29 години. Тези «разминавания» във възрастовата граница обезателно трябва да се имат предвид, когато се извършва анализ на младежката безработица.

При изследване на младежката безработица трябва да се взема под внимание също така следната особеност. Тъй като по принцип безработните се дефинират като младежите, които са без работа, но активно търсят такава, както и младежите, които са без работа, но не търсят работа, и по тази причина последните не са част от статистиката за безработицата. Освен това част от младежите, които се намират в режим на обучение, неплатени стажове или образователни програми и не търсят платена работа, не се отчитат като

¹ ДВ, бр. 31 от 20.04.2012 г., в сила от 20.04.2012 г.; изм., бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

безработни, въпреки че присъствието им в тези програми може да показва недостиг на работни места за младите хора. Така **действителното равнище на младежката безработица винаги е сериозно подценявано в сравнение с реалния брой на безработните млади хора** *.

Младежката безработица се дължи на различни причини и има различни проявления в развитите и в развиващите се страни. Очакванията на учените и на световните организации са, че развитите страни ще започнат да преодоляват младежката безработица към 2018 г., а в развиващите се страни тя ще продължава да расте и това ще бъде стимул за придвижване на огромни маси от млади хора към регионите с по-развити икономики, в посока от «юг - изток» към «запад-север». Нищо чудно след време историците да въведат ново понятие в своята наука «Второ велико преселение на народите», което ще промени изцяло светът както в етнически и религиозен, така и в чисто социално-икономически глобален план.

Един от структурните проблеми е **разминаването между компетенциите, които младежите притежават и търсенето на трудовия пазар**. В развиващите се страни това е асиметрията между ниското равнище на икономическо развитие (липса на работни места) и високата раждаемост, която създава големи контингенти от младо население, което в по-голямата си част не получава подходящо образование. В развитите страни това е дисбалансът между образователната система и нуждите на икономиката. Затова на пазара на труда не могат да се реализират както много висококвалифицирани младежи, завършили средно специално или висше образование, така също и голям брой нискоквалифицирани (с нисък образователен ценз) младежи, които по данни на Международната организация по труда (ILO) са 18,1%. С други думи, бизнесът се нуждае от едни кадри, а обществото му предлага съвсем други, като качество на знанията и умения за практическа реализация.

* По-подробно виж приложение 1.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Младото поколение вече е синоним на хора, които са несигурни (insecure), притиснати (pressured), свръхобложени (overwhelmed) с данъци, затиснати от дългове (debt), което на английски се обозначава с абривиатурата “IPOD”. Френският аналог на това определение се свежда до „несигурно поколение, за което най-доброто е намирането на някоя нестабилна временна работа” (Generation Precair). Младежката безработица, като социален феномен, наред с всички останали негативи, поражда **конфликти между поколенията**, между родителите и техните деца, защото предприемачите предпочитат да наемат лица с опит и продължителен стаж, вместо да обучават „новаци”.

Ограниченият брой работни места, особено в периоди на икономическа криза, обрича младите поколения на трайна и продължителна безработица, която в голямата си част се оказва и **потомствена (генерационна)**, което не може да се определи по друг начин, освен като „бомба със закъснител”. Това е така, защото трудовите навици и рутината се формират, но те се и наследяват, предават от поколение на поколение, а когато и дядото, и бащата, и синът са безработни, тогава вече безработицата става навик, т.е. втора природа на тези хора и нищо не е в състояние да ги принуди да започнат някаква работа, след като знаят, че може да се живее за сметка на обществото, т.е. за сметка на онези, които влагат своя труд в полза на обществото. **По такъв начин за част от младите хора думата „безработен” става синоним на професия, която може да им осигури никакви доходи, без да полагат обществено полезен труд.**

Световната благотворителна организация „Каритас” алармира, че младежката безработица в Европа застрашава да създаде няколко последователни „изгубени поколения” и поява на тотална икономическа криза на целия континент, защото още днес повече от една трета от децата в Гърция, Ирландия, Португалия, Италия и Испания са притиснати на ръба на бедността заради съкращенията, които трябва да намалят дълга в тези страни. Международните заеми, които им са отпуснати при строги условия за ограничаване на разходите и вдигане на данъците, водят до това, че в тези

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Страни растат поколения млади хора, които са обречени на бедност и безработица, още със своето раждане. Световната банка, Международният валутен фонд и Европейският съюз в качеството си на кредитори, налагат на страните условия за драстични намаления на социалните помощи и на средствата за безработните, както и за вдигането на данъка върху добавената стойност.

По такъв начин се обрича на риск пълноценното развитие на едно цяло поколение, тъй като голям брой млади хора, намирайки се в невъзможност да започнат работа по своята специалност, са принудени да приемат нископлатени неквалифицирани работни места, независимо от тяхното образование, квалификация и лични предпочитания за бъдещо професионално развитие. Принудителният продължителен престой на младите хора в групата на безработните младежи, както и заемането на работни места, неизискващи никаква или ниска квалификация, дори само в течение на няколко години, обезценява получените в процеса на обучението знания и умения. Относно младежката безработица са разпространени две противоположни гледни точки: едни изследователи считат, че тя има **позитивен ефект** за младото поколение, тъй като стимулира младите хора да се развиват и ги активизира да търсят подходяща работа, а други; други твърдят, че младежката безработица оказва **негативно влияние** върху младото поколение, тъй като способства за ръст на криминогенната обстановка, за деградация на личността, отчуждение от човешките ценности и др.

Високото равнище на младежка безработица се дължи на различни по характер и съдържание **причини**: икономически, политически, социални, психологически, етнически, религиозни и т.н. Синтезирано погледнато, всички те могат да се обединят в следните групи: **а)** липсата или недостатъчна гъвкавост на пазара на труда; **б)** асиметрията между структурата на работните места на пазара на труда и образователната система; **в)** практиката на временни форми на заетост, като стажове, сезонна заетост, работа на непълно работно

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

време, временни договори; г) финансово-икономическата криза 2007-2011 г.; д) съкращенията в публичния сектор; е) имиграционният процес; ж) липсата на квалификация и професионален опит и др.

Под влияние на голямата рецесия в Европа, през 2009 г. само 15% от мъжете и 10% от жените на възраст от 16 до 19 години са били заети на пълен работен ден. Коефициентът на младежка заетост в Европейския съюз регистрира най-високо значение за всички времена от 32,9 % през първата половина на 2011 г. От страните-членки на Европейския съюз Германия поддържа най-ниско равнище на младежка безработица от 7,9 %. В страни като Гърция, Испания и Португалия намаляването на младежката заетост започна още преди икономическата криза.

Безработицата сред младите хора има много **дългосрочни последици** както за отделния човек, така и за техните страни. Намирането на работа в непривлекателни сфери или на работни места, неотговарящи на образованието на младите хора, води до тяхното отчуждение, неуважение и ненавист към системата, капсулиране на младите хора в един техен въображаем, нереален свят.

Високото равнище на младежка безработица е един от основните фактори, обуславящи тяхната **емиграция**, в опитите им да намерят по-добри места за живеене и реализация на пазара на труда. Това на свой ред създава проблеми както за страните, приемащи младите имигранти, така и за страните, откъдето те произхождат.

Политическите вълнения, социалните протести и безредици, са също много често резултат от високата младежка безработица, обрекла младежите на безизходица и скука, водещи до отчаяние и липса на перспективи за тяхното бъдещо съществуване.

Пребивайки продължително време в лоното на безработицата, младите хора губят **своите умения, придобити по време на обучение си, а заедно с това голяма част от тях губят своето желание и навици да се трудят**. Има и

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

нещо друго: след като кризата премине и икономиката възстанови своите темпове на растеж, а пазарът на търсене на работна сила се оживи, **бизнесът ще предпочете новите, следващи поколения**, които в момента завършват своето образование, а не представители на предходното поколение, чиято подготовка не отговаря на новите изисквания на бизнеса.

Доходите на младите хора са най-силно засегнати от безработицата. Изследванията и практиката доказват, че личност, която на млади години не е имала прилични доходи, получени от трудова заетост, едва ли дори в по-зряла възраст може да се превърне в конкурент на тези, които са имали щастието да си намерят работа още със завършването на своето обучение.

Таблица 1
Обща и младежка безработица, сравнение 2008 и 2013 г.

Страна	Обща безработица, %, 2013 г.	Обща безработица, хил., 2013 г.	Обща безработица, %, 2008 г.	Обща безработица, хил., 2008 г.	Младежка безработица, %, февруари, 2013 г.	Младежка безработица, хил., 2013 г.	Младежка безработица, %, 2008 г.	Младежка безработица, хил., 2008 г.
Англия	7,7	2474	6,2	1753	21,1	967	13,8	665
Франция	10,6	3209	8,1	2066	26,2	764	17,6	533
Германия	5,3	2302	7,1	3141	7,7	349	10,2	538
Испания	26,2	5994	13,2	2591	55,7	932	20,7	501
Италия	11,7	2971	7,0	1692	37,8	631	20,4	390
Португалия	17,6	939	7,8	427	38,2	153	15,9	82
Гърция	27,0	1321	7,9	378	58,4	181	22,2	77
Ирландия	14,7	305	7,2	134	30,8	67	10,2	35

Източник: EUROSTAT

Прегледът на данните, поместени в таблица 1, дава възможност да се направят следните **изводи**:

1. Общата и младежката безработица в посочените държави членки на ЕС, се увеличава през 2013 г. спрямо 2008 г. Изключение прави Германия, където безработицата намалява.

2. През 2013 г. най-високо равнище на общата безработица регистрират Гърция, Испания и Португалия. През 2008 г. тези страни (с изключение на Испания) са имали доста по-ниски равнища на общата безработица.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

3. Младежката безработица през 2013 г. регистрира най-високи равнища в Гърция и Испания, като малко по-ниска от тези две страни е безработицата сред младите в Португалия, Италия и Ирландия. През 2008 г. рекордьори са Гърция, Испания и Италия.

4. Очертаната тенденция за период само от шест години е неприемливо негативна. Със сигурност тя се дължи на кризата, но не само на нея: причините трябва да се търсят и в организацията на обществото (обучението, възпитанието, системата на социалните помощи, прекъснатата връзка между образователната система и бизнеса и др.).

Представа за равнището на общата и продължителната безработица в Европейския съюз по полов признак дават данните, включени в следващата таблица:

Таблица 2
Равнище на безработицата в ЕС-27 за периода 2003-2012 г, %

	Години									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Мъже	8,5	8,6	8,4	7,6	6,6	6,6	9,1	9,7	9,6	10,4
Жени	9,9	10,1	9,8	9,0	7,9	7,6	8,0	9,6	9,8	10,5
До 25 г.	18,5	19,0	18,8	17,5	15,7	15,8	20,1	21,1	21,4	22,8
Над 25 до 74 г.	7,8	7,9	7,7	7,1	6,1	6,0	7,6	8,3	8,3	9,1
Продължителна безработица	4,2	4,3	4,1	3,7	3,1	2,6	3,0	3,9	4,1	4,6
- Мъже	3,8	3,9	3,8	3,5	2,9	2,4	2,9	3,9	4,2	4,6
- Жени	4,6	4,7	4,5	4,1	3,4	2,8	3,1	3,5	4,1	4,6

Източник: EUROSTAT

От данните в таблица 2 е видно, че безработицата за периода 2003-2008 г бележи регрес, т.е. намалява нивото както на общата, така и на младежката безработица. След 2008 г. в резултат на кризата безработицата започва трайно да се увеличава, като по-чувствително това се забелязва при младите хора до 25 годишна възраст. Същата е тенденцията и при продължителната безработица, като по-осезаемо е увеличаването на нейното равнище при мъжете.

По данни на EUROSTAT общият брой на безработните през октомври

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

2013 година е 26,654 милиона мъже и жени в ЕС-28, от които 19,298 милиона са в еврозоната (EA-17). В сравнение със септември 2013 г., броят на безработните е намалял със 75 000 в ЕС-28 и с 61 000 в еврозоната, а в сравнение с октомври 2012 г., безработицата нараства с 512 000 в ЕС-28 и с 615 000 в еврозоната.

В същото време 5 657 000 млади хора (под 25 години) са били безработни в ЕС-28, от които 3,577 милиона са в еврозоната. В сравнение с октомври 2012 г., безработицата сред младежите е намаляла с 29 000 в ЕС-28, но се увеличава с 15 000 в еврозоната. Процентът на младежка безработица е 23.7 % в ЕС-28 и 24.4 % в еврозоната, в сравнение с 23.3 % и 23.7 % съответно през октомври 2012 година. През октомври 2013 г. се наблюдават най-ниските равнища на младежката безработица в Германия (7.8 %), Австрия (9.4 %) и Холандия (11.6 %), а най-високата в Гърция (58.0 % през август 2013 г.), Испания (57.4 %) и Хърватска (52.4 % през третото тримесечие на 2013 г.).

Равнището на младежката безработица по принцип е много по-високо от нивата на безработица за всички възрасти. До края на 2008 г. равнището на безработица сред младите хора в ЕС-27 беше около два пъти по-високо от това за цялото население, достигайки минималната си стойност (18,1 %) през първото тримесечие на 2008 г. В резултат от икономическата криза от началото на 2009 г. разликата между младежите и общите нива на безработица се е увеличила, така че в края на 2012 г. коефициентът на младежка безработица е 2.6 пъти по-голям от общата ставка. Нивата на младежката безработица в ЕС-27 са систематично по-високи, отколкото в еврозоната между 2000 г. и средата на 2007 г. От тогава до третото тримесечие на 2010 г. тези две ставки бяха много близки. След това показателят е преместен по-рязко в EA-17, отколкото в ЕС-27, първо надолу до средата на 2011 г., след това нагоре до края на 2012 г. В средата на 2012 г. процентът на младежката безработица в еврозоната надмина този в ЕС-27, като разликата продължи да се увеличава до края на годината.

Равнището на безработица сред младите хора в ЕС-27 е повече от два пъти от общото равнище на безработицата през 2012 година. В 22.8 %, повече от един

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

на всеки петима млади хора в работната сила не е бил нает, но гледам и на разположение за работа. В еврозоната, процентът на младежка безработица е още по-висок при 23.1 %. Равнището на безработица сред младите хора е висока в сравнение с хората на възраст между 25 и 74 във всички държави-членки. Равнището на безработица на младите хора са особено високи в страни като Гърция (55.4 %), Испания (53.2 %), Португалия (37.7 %), Италия (35.3 %), Словакия (34.0 %) и Ирландия (30.4 %). Германия (8.1 %), Австрия (8.7 %) и Холандия (9.5 %) са единствените държави-членки на ЕС, с процент на безработица сред младите хора под 10 %.

Таблица 3

Младежка безработица в Европейския съюз*

Държави	Относителен дял на безработните младежи, %				Коефициент на безработица, %		
	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2012 г., Q4	2010 г.	2011 г.	2012 г.
ЕС-27	21,1	21,4	22,8	23,2	9,0	9,1	9,7
ЕА-17	20,9	20,8	23,0	23,7	8,7	8,7	9,6
Белгия	22,4	18,7	19,8	22,0	7,3	6,0	6,2
България	21,8	25,0	28,1	28,4	6,7	7,4	8,5
Чехия	18,3	18,1	19,5	19,3	5,7	5,4	6,1
Дания	14,0	14,2	14,1	14,2	9,4	9,6	9,1
Германия	9,9	8,6	8,1	7,9	5,1	4,5	4,1
Естония	32,9	22,3	20,9	19,3	12,6	9,1	8,7
Ирландия	27,5	29,1	30,4	29,4	12,0	12,1	12,3
Гърция	32,9	44,4	55,3	57,9	10,0	13,0	16,1
Испания	41,6	46,4	53,2	55,2	17,8	19,0	20,6
Франция	23,6	22,8	24,3	25,4	8,9	8,4	9,0
Италия	27,8	29,1	30,4	29,4	7,9	8,0	10,1
Кипър	16,6	22,4	27,8	31,8	6,7	8,7	10,8
Латвия	37,2	31,0	28,4	24,7	13,9	11,6	11,4
Литва	35,3	32,2	26,4	24,2	10,4	9,0	7,7
Люксембург	15,8	16,4	18,1	18,5	3,5	4,2	5,0
Унгария	26,1	26,6	28,1	28,8	6,6	6,4	7,3
Малта	13,1	13,8	14,2	14,5	6,7	7,1	7,2
Нидерландия	8,7	7,6	9,5	9,8	6,0	5,3	6,6
Австрия	8,8	8,3	8,7	8,7	5,2	5,0	5,2
Полша	23,7	25,8	26,5	27,5	8,2	8,7	8,9

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Португалия	27,7	30,1	37,7	38,4	8,2	11,7	14,3
Румъния	22,1	23,7	22,7	22,2	6,9	7,4	7,0
Словения	14,7	15,7	20,6	23,2	5,9	5,9	7,1
Словакия	33,9	33,5	34,0	35,1	10,4	10,0	10,4
Финландия	21,4	20,1	19,0	19,3	10,6	10,1	9,8
Швеция	24,8	22,8	23,7	24,1	12,8	12,1	12,4
Великобритания	19,6	21,1	21,0	20,7	11,6	12,4	12,4

Източник: EROSTAT

*Данните за относителните дялове на безработните младежи са сезонно изгладени.

II. НАЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ ЗА МЛАДЕЖКАТА БЕЗРАБОТИЦА В БЪЛГАРИЯ*

Безработицата у нас придобива все по-големи размери, превръщайки в основен проблем за обществото. По данни на ЕВРОСТАТ през октомври 2013 г. равнището ѝ е достигнало 13.2 %. Общият брой на безработните се е увеличил до близо 450 хил. души. Националният статистически институт съобщава, че през третото тримесечие на 2013 г. коефициентът на безработица е 12.0 %, като в сравнение със същото тримесечие на 2012 г. отбелязва увеличение с 0.5 процентни пункта. Според оценките на Агенцията по заетостта през октомври 2013 г. безработицата в България е била 11.2 %, като се е повишила с 0,4 процентни пункта спрямо септември заради свиването на сезонната заетост. Разликата в двете оценки се дължи на това, че **Агенцията изчислява безработицата на базата на регистрираните в Бюрата по труда, а ЕВРОСТАТ, в това число и НСИ – на базата на икономически активното население.** Най-вероятно обаче посочените данни са занижени, тъй като далеч не всички безработни са регистрирани. Страната ни се нарежда на седмо място в Европейския съюз по най-висока безработица. Изпреварва ни Гърция, където нивото ѝ надвишава 27 на сто, следвана от Испания (с малко под 27 %), Хърватия (17.6 %), Кипър (17.0 %), Португалия (15.7 %) и Словакия (13.9 %).

* При написване на тази част от доклада е използван докладът на Т. Годорова и Т. Пашинова, както и редица публикувани в печата материали, касаещи младежката безработица, данни от сайтовете на НСИ, АЗ и Евростат.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Що се отнася до младежката безработица у нас, през октомври тя се е повишила до 28.8 % от 28.3 % през септември. Според оценките на ЕВРОСТАТ над 65 хил. младежи до 25 години у нас са без работа. Общо за третото тримесечие на 2013 г. според националната статистика безработицата сред младите българи между 15 и 24 години е била 26,8%, което означава, че 64 700 души са били без препитание. За Европейския съюз този показател за третото тримесечие на 2013 г. е бил 23.5 %. 3 първите девет месеца на 2013 г. в Бюрата по труда са се регистрирали като безработни 35 537 души до 24 годишна възраст, като 49.0 % от тях са с основно и по-ниско образование, а 44.0 % - със средно.

По данни от Административната статистика на Агенцията по заетостта към края на месец септември регистрираните безработни младежи до 29 г. са 71 330, като делът им в общия брой на безработните е 20.1 % и намалява с 0,1 процентни пункта спрямо предходния месец. Безработните младежи с висше образование представляват 25.4 % (при 25.0 % през август) от всички регистрирани безработни с висше образование в Бюрата по труда и 13.0 % (при 13.3% през август) от всички регистрирани младежи до 29 г. Делът на младежите без квалификация и специалност продължава да намалява - с 0.5 процентни пункта, до 59,6%. С основно и по-ниско образование са по-малко половината от младежите до 29 г. и те също продължават да намаляват - до 46.7 % (при 47.7 % през август). Делът на продължително безработните младежи над една година през септември е 23.3 % (при 23.9 % през август).

През първите девет месеца на 2013 г. данните на НСИ за състоянието на младежката безработица са следните:

Таблица 4

Младежка безработица през 2013 г.

Показатели	Мярка	Тримесечие		
		I	II	III

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Безработни на възраст 15-24 г.	хил. д.	68.1	65.9	64.7
Коефициент на безработица 15-24 г.	(%)	29.5	28.7	26.8
Безработни на възраст 15-29 г.	хил. д.	139.3	126.1	120.6
Коефициент на безработица 15-29 г.	%	23.6	21.4	19.9

Източник: НСИ

През деветте месеца на 2013 г. безработните младежи до 24 г., регистрирани в бюрата по труда спрямо същия период на 2012 г. с 569 лица (с 1.6 %). Средномесечният брой на безработните младежи до 24 г. за този период е 35 537. Относителният им дял през деветте месеца на 2013 г. се запазва непроменен – 9.6 %, в сравнение с деветте месеца на 2012 г.

Безработните млади жени до 24 г. са 17 621, т.е. с 265 лица (с 1.5 %) повече спрямо 2012 г. Делът на безработните млади жени до 24 г. през деветте месеца на 2013 г. остава непроменен – 49.6 %.

Разпределението на безработните младежи до 24 г. по наблюдаваните професионални групи показва, че **най-многобройна и с най-голям относителен дял продължава да е групата на регистрираните младежи без специалност и квалификация**, които през деветте месеца на 2013 г. намаляват до 64.0 % (64.9 % през 2012 г.), като относителните дялове на останалите две групи са: 18.5 % за лицата с работническа специалност (17.4 % през 2012 г.) и 17.5 % за специалистите (17.7 % през 2012 г.).

В образователната структура младежите до 24 г. с основно и по-ниско образование запазват най-голям относителен дял, който минимално нараства до 49.3 % (49.2 % през 2012 г.). Следват безработните младежи със средно

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

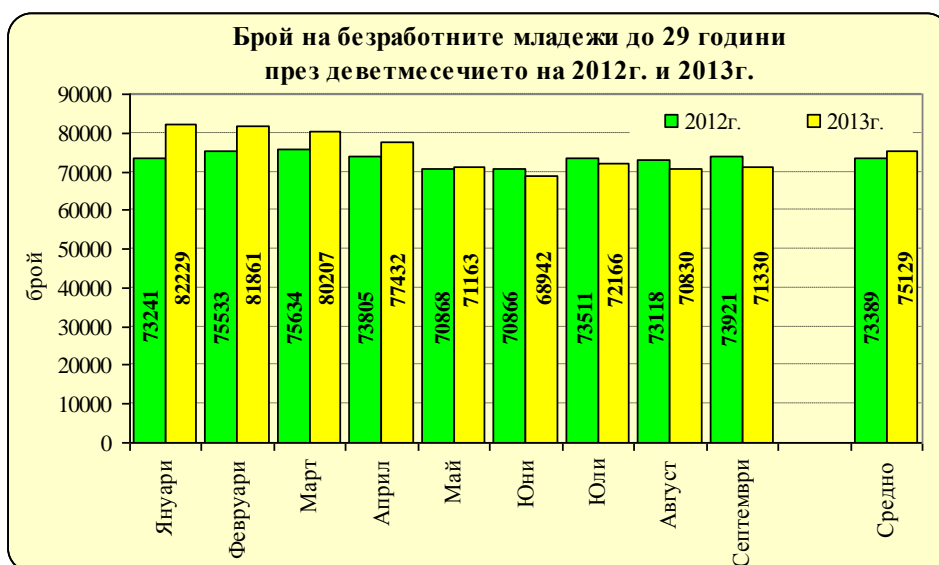

Европейски социален фонд

специално и професионално образование – 27.8 % (27.2 % през 2012 г.) и със средно общо образование – 16.3 % (17.4 % през 2012 г.). С най-малък дял през шестмесечието са младежите с висше образование, които са 6.6 % (6.2 % през 2012 г.).

Продължително безработните младежи до 24 г. с престой на пазара на труда над 1 година са 6 813 лица средномесечно, като те са само с 40 лица (с 0.6 %) повече. Делът им в общата съвкупност на безработните младежи до 24 г. намалява до 19.2 % (19.4 % през 2012 г.).

Средномесечният брой на безработните младежи до 29 г. е 75 129, като те се увеличават с 1740 лица (с 2.4 %) спрямо аналогичния период на 2012 г. Делът им нараства само с 0,1 процентни пункта - от 20.2 % през деветте месеца на 2012 г. на 20.3 % през деветте месеца на 2013 г.

Фигура 1. Брой на безработните младежи (15-29 г.) в България за първите девет месеца на 2012 и 2013 г.

Източник: Агенция по заетостта

Безработните млади жени до 29 г. са 39 715, т.е. със 768 (с 2.0 %) повече спрямо 2012 г., а делът им намалява с 0.2 процентни пункта до 52.9 %.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Разпределението на безработните младежи до 29 г. по наблюдаваните професионални групи показва, че най-многобройна и с най-голям относителен дял продължава да е групата на регистрираните младежи без специалност и квалификация, които през деветте месеца на 2013 г. намаляват до 60.7 % (61.4 % през 2012 г.), като дяловете на останалите две групи са: 16,9% за лицата с работническа специалност (15.9 % през 2012 г.) и 22.3 % за специалистите (22.7 % през 2012 г.).

В образователната структура младежите до 29 г. с основно и по-ниско образование запазват най-голям относителен дял, който намалява до 47.3 % (47.5 % през 2012 г.). Следват безработните младежи със средно специално и професионално образование – 26.2 % (25.7 % през 2012 г.) и със средно общо образование – 14.7 % (15.3 % през 2012 г.). С най-малък дял през шестмесечието са младежите с висше образование, които са 11.8 % (11.5 % през 2012 г.).

Продължително безработните младежи до 29 г. с престой на пазара на труда над 1 година са 16 800 лица средномесечно, като те са с 315 лица (с 1.9 %) повече спрямо 2012 г. Делът им в общата съвкупност на безработните младежи до 29 г. намалява до 22.4 % (22.5 % през 2012 г.).

Към края на месец септември 2013 г. са регистрирани 33 662 безработни младежи до 24 г. Спрямо месец август те нарастват със 181 лица. Делът им в общия брой на безработните се запазва непроменен – 9.5 %. Безработните младежи с висше образование представляват 7.5 % (непроменена стойност спрямо август) от всички регистрирани безработни с висше образование в бюрата по труда и 8.1 % (при 8.4 % през август) от всички регистрирани младежи до 24 г. Делът на младежите без квалификация и специалност продължава да намалява - с 0.7 процентни пункта, до 62.3 %. С основно и по-ниско образование са по-малко от половината от младежите до 24 г., като те също продължават да намаляват - до 48.4 % (при 49.6 % през август). Делът на продължително безработните младежи над една година през септември е 20.3 %, при 20.6 % през август.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

През месец септември започналите работа младежи до 29 г. на първичния пазар, по програми и мерки за заетост и по схеми на ОПРЧР, представляват 23.5 % от всички постъпили на работа безработни, при относителен дял на младежите от всички регистрирани безработни – 20.1 %. През периода януари-септември на 2013 г. относителният дял на започналите работа младежи от всички започнали работа безработни е 24.0 % (32 161 души).

През деветте месеца на 2013 г. над 32 100 младежи са започнали работа на първичния пазар. Броят на всички младежи до 29-годишна възраст, нововключени през периода януари – септември 2013 г. в заетост и обучение по програми и насърчителни мерки, е 11 778. От началото на проектите по Оперативната програма за развитие на човешките ресурси до края на месец септември 2013 г. са включени 96 319 младежи, в т.ч. в обучение – 71 772, в стажуване, в заетост и в заетост след обучение – 23 655 и в консултиране - 892 младежи.

Активирането на обезкуражените младежи е сериозна предизвикателство на пазара на труда. Новорегистрираните безработни младежи само в резултат от реализацията на **Националната програма „Активиране на неактивни лица”** от началото на 2013 г. са 3 688.

Утвърдена практика на Агенцията по заетостта е организирането на **специализирани трудови борси за младежи**, чрез които се осъществява пряк контакт с работодателите, подпомага се информирането, насърчава се мобилността и трудовата реализация на младите хора. Чрез тях се привличат обезкуражените и неактивните лица и се стимулира участието им на трудовия пазар. От началото на 2013 г. са проведени 32 младежки трудови борси. В тях са участвали над 5 700 търсещи работа младежи, обявени са около 3 800 работни места и в резултат над 3 500 младежи са започнали работа на първичния пазар, от които около 2 700 регистрирани в Бюрата по труда.

Младежите се включват във всички програми и мерки за заетост и обучение по Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) и в **проекти**,

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

финансирани по ОПРЧР, като по някои от тях те са единствена приоритетна група. Броят на всички младежи до 29-годишна възраст, нововключени през периода януари – септември 2013 г. в заетост и обучение по програми и насърчителни мерки, е 11 778. Относителният дял на включените младежи в насърчителните мерки по ЗНЗ е много висок – 49.9 %, а в програми за заетост са 17.2 %, което е показателно, че работодателите ползват активно преференциалните мерки за младежи. Само в програми за заетост и обучение през периода януари – септември 2013 г. са включени 8 105 безработни младежи.

Равнището на безработицата сред младежта е обусловено от действието на редица социално-икономически, политически и демографски фактори. Влияние оказват както “класическите”, така и някои нови фактори, усложняващи допълнително пазара на труда. **Основна причина за младежката безработица у нас са съкращенията, породени от реструктурирането на икономиката и драстичното свиване на производството, като първите съкратени са обикновено младите хора**, т.е. в сила е неписаното правило: „последният дошъл – първи си отива”. Така потенциално най-активната и трудоспособна част от населението се превръща в “излишна”, разчитаща само на щастливата случайност за намиране на работа.

Преодоляването на остротата на проблема може да стане с провеждането на по-адекватна държавна политика². Това означава **да се подобри връзката между пазара на труда и образователната система**, така че подготовката и преквалификацията на безработните младежи да е в съответствие с изискванията на свободните работни места. Трябва да се преодолее интелектуалното изоставане чрез засилване на контактите със световни научни центрове, подобряване координацията при подготовката на специализирани кадри, както и

² Така например една от най-новите политики от новата 2014 г. на Агенцията по заетостта е съставянето на **личен профил на всеки безработен младеж**, включващ съставянето на индивидуален план за действие (обучение, професионално ориентиране, стаж или работа), който те ще получават до четири месеца след регистрацията си.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

бъдещата им социална интеграция и професионална реализация. Разбира се това следва да бъде съпроводено от разкриването на нови работни места чрез данъчни облекчения, стимули за бизнеса и др.

С други думи **държавната политика в областта на младежката безработица** трябва да бъде насочена предимно към:

а) образованието трябва да бъде съобразено с условията на пазара на труда, т.е. да е съобразено с изискванията, които поставя търсенето на работна сила;

б) насърчаване на работодателите да наемат млади хора на работа, без обаче това да засегне другите възрастови групи;

в) създаване подходящи условия на младите и предприемчиви хора за реализиране на собствен бизнес и инвестиции;

г) активна стимулираща социална политика към българското общество, адекватна на неговите нужди.

Действително младежката безработица е във фокуса на обществото и правителството, особено в условията на криза. Поради тази причина младежите са основна целева група на активната политика на пазара на труда у нас през последните години. Политиката по заетостта е насочена към предоставяне на възможности за реализация на пазара на труда на младите хора и ограничаване на безработицата сред тях, маргинализацията и социалната им изолация.

На практика една от основните целеви групи, към които е насочена активната политика на пазара на труда, реализирана със средства от Държавния бюджет и Европейския социален фонд, са именно безработните младежи. Политиката по заетостта предоставя възможности за реализация на пазара на труда на младите хора за предотвратяване на продължителната безработица, маргинализацията и социалното им изключване. Безработните младежи до 29 годишна възраст са целева група, ежегодно дефинирана в Националния план за действие по заетостта. Те се включват с предимство в редица мерки и програми,

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

а също така са единствени бенефициенти по други такива, с оглед осигуряване на социално-икономическата им интеграция.

За намаляването на младежката безработица се изпълнява **Националната инициатива „Работа за младите хора в България” 2012-2013 г.**, която обхваща пакет от мерки, програми и дейности за активиране, мотивиране, насърчаване, информиране, консултиране, обучение и заетост на младите хора до 29 г.

От 2014 г. ще започне да се реализира **Национален план за изпълнение на Европейската „Гаранция за младежта”**, която изисква младите хора до 24 г. да получат предложение за работа, да бъдат включени в чиракуване, стаж или обучение в рамките на 4 месеца след като останат без работа или напуснат системата на формалното образование. Младежката безработица е специален обект на внимание и в следващия програмен период на усвояване на средства от ЕС – 2014 г.- 2020 г.

Институциите, които имат отношение към решаването на проблемите относно младежката безработица, са следните:

1. Министерски съвет
2. Министерството на труда и социалната политика
3. Агенцията по заетостта
4. Представителните на национално равнище на организации на работодателите и на работниците и служителите, представители и на други юридически лица с нестопанска цел
5. Национален съвет за тристранно сътрудничество
6. Национален съвет за насърчаване на заетостта към министъра на труда и социалната политика
7. Съвет към изпълнителния директор на Агенция по заетостта
8. Постоянни и временни комисии по заетостта към областния съвет за регионално

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

9. Съвети за сътрудничество към поделенията на Агенцията по заетостта /дирекции ”Бюро по труда”/ на трипартитен принцип
10. Национален консултативен съвет по професионална квалификация на работната сила.

Ключов фактор за изпълнението на политиката по младежката заетост е **модернизирането на институциите на пазара на труда**, което се осъществява в следните направления:

1. Поддържане, непрекъснато подобряване и развитие на системата за управление на качеството, съобразно БДС EN ISO 9001/ 2008;
2. Развитие на “многоканалното” предоставяне на услуги на клиентите на бюрата по труда;
3. Внедряване и прилагане на система за управление на качеството на предоставяните услуги и система за управление на удовлетвореността на клиентите;
4. Разширяване обхвата на предоставяните електронни услуги чрез интернет и е-трудова борса за търсещите работа лица и работодателите;
5. Подобряване на материалната база;
6. Осигуряване на необходимия персонал за качествено извършване на услугите в съответствие с европейските норми на обслужване и при нарастващ брой клиенти на системата, в резултат от обогатяването на услугите и активирането на неактивните лица;
7. Периодично обучение и гъвкаво работно време на служителите в Агенцията по заетостта;
8. Регулярно проучване от АЗ на потребностите на бизнеса от работна сила с определена квалификация на местно и национално ниво;
9. Създаване на 10 центъра за кариерно развитие към дирекции „Регионални служби по заетостта” и Централна администрация на Агенция по заетостта;

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

10. Развитие на инструментите за измерване на ефективността и ефикасността от работата на АЗ на национално и регионално равнище;

11. Подобряване на сътрудничеството между Агенцията по заетостта, частните трудови посредници и предприятията, които осигуряват временна работа;

12. Разширяване на участието на АЗ в EURES мрежата за обмен на работни места в рамките на Европейското икономическо пространство;

13. Задълбочаване на социалното партньорство и създаване на публично-частни партньорства в сферата на услугите по заетостта.

В периода 2008 – 2013 г. Правителството изпълнява **Актуализираната стратегия по заетостта на Република България 2008 – 2015 г.**, приета от Министерски съвет на 30 април 2008 г. Изпълнява се и специално насочена към младежите **“Национална стратегия за младежта 2012 – 2020 г.”**, която се базира на многосекторния подход в политиката за младежта. Нейните цели кореспондират с целите на **Актуализираната стратегия по заетостта 2012-2020 г.** Обект на стратегията са проблемите на прехода от образование към заетост, насърчаването на предприемачеството на младежите, квалификацията им и професионалното ориентиране, насърчаване на икономическата активност, гъвкавата заетост и др.

Настъпилите промени на пазара на труда и изпълнението на Стратегия „Европа 2020“, наложиха Министерският съвет да приеме на 9 октомври 2013 г. **“Актуализирана стратегия по заетостта на Република България за периода 2013-2020 г”**. В нея е заложена дългосрочна цел - да се намали младежката безработица за възрастовата група 15-29 г. до 7.0 % през 2020 г., а делът на преждевременно напусналите образователната система се предвижда да спадне до 11.0 % (10.0 % за ЕС).

Националната инициатива „Работа за младите хора в България” 2012-2013 г. мобилизира усилията на държавните институции, социалните партньори и местната власт за намаляване на младежката безработица в

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

страната, в съответствие с водещите инициативи на Европейската комисия „Младежта в движение“ и „Възможности за младежта“ и техните основни послания. Три са основните направления в Националната инициатива „Работа за младите хора в България“ 2012-2013 г.: активиране на младите хора без работа, повишаване на тяхната конкурентоспособност на пазара на труда и осигуряване и подкрепа на прехода от образование към заетост, осигуряване на първа работа и повишаване на заетостта.

Целева група на Националната инициатива са безработни или неактивни млади хора на възраст 15-29-години. Подкрепата при прехода от образование към заетост, осигуряването на първа работа и повишаването на заетостта е ключово направление в Националната инициатива, което обединява разнообразни мерки за увеличение на субсидираните работни места, увеличено предлагане на възможности за обучение на работното място, насърчаване на предприемачеството и др. Инициативата се реализира от държавните институции и социалните партньори, а нейното управление се осъществява от Координационно звено, което се ръководи от министъра на труда и социалната политика.

В изпълнение на Националната инициатива през месец юни 2012 г. е сключено **Национално споразумение „Първа работа“** между Правителството на Република България и социалните партньори, за да се подпомогне включването на младите хора на пазара на труда чрез осигуряване на възможности за придобиване на първи професионален опит и трудов стаж. Освен това през юли 2012 г. бе подписано Споразумение за обмен на информация между Министерството на образованието, младежта и науката и Министерството на труда и социалната политика, с цел да се обединят усилията за осигуряване на своевременна подкрепа за включване в заетост и обучение на младите хора, които не учат и не работят.

Друг инструмент на политиката на ЕК за борба с младежката безработица и социалното изключване на младежите е **Европейската**

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

инициатива „Гаранция за младежта” за периода 2014-2020 г., с бюджет 6 млрд. евро за страни в Съюза, в които младежката безработица през 2012 г. е била над 25.0 %, като усилията ще бъдат насочени към интегрирането на тези младежи в пазара на труда и оказване на ранна подкрепа, предотвратяване на социалното им изключване. За осъществяването у нас бе разработен **Национален план за изпълнение на Гаранцията за младежта**, в който има вече над 100 предложения от различни институции. За изпълнението на европейската „Гаранция за младежта” отговарят МТСП и АЗ, в партньорство с МОН и институциите, които имат отношение и принос към младежката заетост.

Специално насочена към безработните до 29-годишна възраст е **програма „Старт на кариерата”**, която успешно се реализира вече няколко години. През периода януари – септември 2013 г. по програмата е осигурена заетост на 719 младежи, като преобладаващата част от тях – 712, поради естеството на програмата, са включени през 2012 г. Изразходвани са 2.4 млн. лв. Програмата се ползва с широка популярност и в рамките на актуализираната Процедура 2013 г., която се реализира от Министерството на труда и социалната политика и Агенцията по заетостта. По нея са заявени общо 2 256 работни места в администрацията. Документи в бюрата по труда за участие в програмата са подали 3 433 младежи до 29-годишна възраст, със завършено висше образование и без трудов стаж по специалността, като са одобрени нови 1 575 младежи за включване в програмата.

В насърчителни мерки по Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) през периода януари - септември 2013 г. са включени 3 673 младежи. От държавния бюджет съгласно чл. 36, ал. 1 от ЗНЗ. са субсидирани, освен разходите за социални осигуровки за сметка на работодателя и разходите за трудови възнаграждения на наетите младежи През периода януари - септември 2013 г. по мярката е осигурена заетост на 3 300 младежи, от които 2 577 са нововключени през 2013 г., като са изразходвани 3.3 млн. лв.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

За стимулиране на работодателите да разкриват работни места, на които да се наемат безработни младежи до 29-годишна възраст с трайни увреждания, включително военноинвалиди и младежи от социални заведения, завършили образованието си, съгласно чл.36, ал.2 от ЗНЗ, през месеците януари - септември 2013 г. по мярката е осигурена заетост на 117 младежи, като са изразходвани 112 хил. лв.

Държавата насърчава работодателите да разкриват работни места за стажуване на младежи без работа. Съгласно чл. 41 от ЗНЗ се осигурява заетост за стажуване за срок не повече от 6 месеца на безработни лица до 29-годишна възраст, придобили през последните 24 месеца квалификация по професия или част от професия, изисквана за заеманата длъжност, които нямат трудов стаж по тази професия. През 2013 г. е осигурена заетост на 649 лица, като за целта са изразходвани близо 604 хил. лв.

С оглед ограничаване на младежката безработица и създаване на условия за по-лесно адаптиране на младите хора към работната среда, през м. август 2013 г. с промени в Закона за насърчаване на заетостта са въведени три нови мерки за субсидирана заетост на продължително безработни младежи, на младежи без трудов опит и на нискоквалифицирани младежи за чиракуване под ръководството на наставник.

През 2013 г. за създаване на условия за по-лесно адаптиране на безработните младежи, ЗНЗ е допълнен с разпоредба (чл. 36а от ЗНЗ), регламентираща **субсидирането на заетостта на продължително безработните младежи до 29-годишна възраст**, наети на работа на непълно работно време. Субсидията се предоставя на работодатели, наели безработни младежи с непрекъснато поддържана регистрация в бюрата по труда над 12 месеца, а периодът на субсидиране е до една година. Предвижда се в мярката да бъдат включени 300 младежи, като са осигурени средства в размер на 777 600 лв.

Втората нова мярка (чл.36б от ЗНЗ) **насърчава осигуряването на първа работа.** За всяко разкрито работно място, на което е наето безработно

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

лице до 29-годишна възраст, завършило средно или висше образование и без трудов стаж, насочено от поделението на Агенцията по заетостта за заемане на длъжност съобразно придобитата степен на образование или квалификация, на работодателя се предоставят суми за времето, през което лицето е на работа, но за не по-малко от 6 и не повече от 18 месеца. Сумите се предоставят в размер на 30% за първите 6 месеца, 50% за периода от 7-ия до 12-я месец, и 75% за оставащия период. Предвижда се в мярката да бъдат включени 300 младежи, като са осигурени средства в размер на 103 950 лв.

Третата мярка е за **чиракуване на младежи** (чл.41а от ЗНЗ), чрез която се насърчава наемането на младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация, за обучение на конкретно работно място под ръководството на наставник. Предвижда се субсидирането на заетостта на 300 наети лица за период до 12 месеца, както и на възнаграждението на наставника, като за целта са осигурени средства в размер на 955 800 лв.

През 2013 г. съвместно със социалните партньори се реализират **проектите „Шанс за работа 2013”, „Професионалист”, „Шанс за успех” и „Подобряване пригодността за заетост на безработни лица чрез повишени професионални и ключови компетентности”,** които стартираха през февруари. В тях са включени общо 1 416 младежи до 29-годишна възраст. От началото на 2012 г. до месец септември 2013 г. в обучение по програми за обучение и заетост са включени общо 3 438 младежи.

В рамките на **проект „Професионалист”** безработните лица се включват в комплексно обучение, което обхваща мотивационно обучение, обучение по ключова компетентност „Управление на конфликти”, обучение за придобиване на професионална квалификация по професиите „готвач”, „сервитьор-барман”, „продавач-консултант”, „оператор на компютър”. На 20% от включените в проекта лица се осигурява субсидирана заетост за 3 месеца, а 30% от успешно завършилите обучение за придобиване на професионална квалификация се включват в заетост (самонаемане или наемане за стажуване) за

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

не по-малко от 1 месец. Целеви групи по проекта са: безработни младежи до 29 години, безработни над 50-годишна възраст, безработни с ниска или нетърсена на пазара на труда професионална квалификация, без специалност или професионална квалификация и недостиг на ключови компетентности, хора с увреждания. Проектът се реализира в 9 области на страната. През периода януари - септември 2013 г. в обучение са включени 756 младежи до 29-годишна възраст.

Проектът „Подобряване пригодността за заетост на безработни лица чрез повишени професионални и ключови компетентности” (обучение в клоновете на ДП БГ ЦПО) е насочен към безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда като предоставя комплекс от мерки: информиране, консултиране, мотивационно обучение, обучение за придобиване на знания и умения по различни професии/специалности, по ключови компетентности и социални умения. Целеви групи, към които са насочени дейностите на проекта, са младежи до 29 години, с приоритет младежи, напускащи домовете за деца без родителски грижи след навършване на 18 години, младежи от ромски произход, а също и лица над 50-годишна възраст, безработни лица с ниска или нетърсена на пазара на труда професионална квалификация и недостиг на ключови компетентности, в т.ч. безработни с ниско образование (включително от ромски произход), хора с увреждания. По проекта се обучават и 200 обучаващи на възрастни от институции по чл.18, т.т. 1, 2, 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и наставници на чираци, стажанти и новоназначени, подпомагащи процеса на тяхното практическо обучение и въвеждане в реалния трудов процес. През периода януари - септември 2013 г. в проекта са включени 514 младежи до 29 години, от тях 16 са безработни младежи от ромски произход.

Проектът „Шанс за успех” предоставя на лицата от целевите групи качествено и адекватно на изискванията на работодателите обучение и осигурява субсидирана заетост в съответствие с придобитата квалификация. Чрез

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

дейностите по проекта се повишават знанията и уменията на 300 безработни лица, в съответствие с нуждите на работодателите, а 150 от успешно завършилите обучение се устройват на субсидирани работни места. Целеви групи на проекта са безработни младежи до 29 години без квалификация и/или без трудов опит, безработни лица над 50 години без квалификация и лица с увреждания. През периода януари - септември 2013 г. в проекта са включени 129 безработни младежи до 29 години.

От началото на проектите по ОП РЧР до края на месец септември 2013 г. са включени 96 319 младежи: в обучение – 71 772, в стажуване, в заетост и в заетост след обучение – 23 655 и в консултиране - 892 младежи.

От началото на месец октомври 2010 г. Агенция по заетостта стартира изпълнението на **схема “Създаване на заетост на младежите чрез осигуряване на възможност за стаж”, Проект “Ново начало - от образование към заетост”**. Вследствие на одобрени през 2012 г. изменения в Критериите за избор на операция по процедурата от Комитета за наблюдение по ОПРЧР се предоставя възможност по схемата да кандидатстват като работодатели и структурите на държавната администрация, общини и общински предприятия по чл. 52 от Закона за общинската собственост. Към края на септември в заетост по схемата са включени 9 166 младежи и са изплатени над 28 млн. лв.

Схема „Подкрепа за институционалното изграждане на институциите на пазара на труда, социалното включване и здравеопазването”, проект „Старт в администрацията” на ОП РЧР през 2013 г. прилага и доразвива успешния и утвърден във времето подход на програма „Старт на кариерата”. Тя поставя фокуса върху безработните младежи с най-ниски шансове за реализация в заетостта – безработни младежи с увреждания, безработни младежи от други уязвими етнически групи, самотни родители, родители на малки деца. Проектът създава възможност за Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити (ВРБК) към министъра на

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

труда и социалната политика и министъра на здравеопазването да привличат безработни младежи до 29-годишна възраст от групите в неравностойно положение на пазара на труда, със завършено висше образование, но без стаж по специалността, на кратковременни 9-месечни стажове в звената от специализираната администрация на съответните структури. Проектът се реализира на територията на цялата страна и е с продължителност до 31 октомври 2014 г. Очаква се във въвеждащо обучение и в стаж да бъдат включени 600 младежи. Общият бюджет на схемата е 3 млн. лв. Към края на септември 2013 г. по проекта „Старт в администрацията” с Агенция по заетостта са сключени 4 договора с администрациите към Министерство на здравеопазването и 14 с администрациите към Министерство на труда и социалната политика, като са наети общо 235 стажанти, които работят на длъжност „младши експерт”. До момента са изплатени 326 хил. лв.

Схема „Първа работа” осигурява заетост на млади безработни до 29-годишна възраст, като стимулира работодателите за тяхното наемане и предоставя средства за тяхното обучение, включително транспортни разходи, когато обучаемото лице е с местоживеене, различно от работното, заплати на наетите лица според минималните прагове за длъжностите и осигуровки. Срокът на схемата е 2012-2014 г., а бюджетът е 20 млн. лв. Очакваният резултат от схемата е 2 420 лица да бъдат включени в обучения за професионална квалификация или ключови компетентности и 2 100 лица да се включат в заетост след обучение. Към края на септември в схемата са включени в обучение – 2 267 и в заетост – 2 064 безработни младежи, като са изплатени над 5,6 млн. лв.

Схемата „Ново работно място” стимулира работодателите да наемат млади безработни до 29-годишна възраст, като осигурява подкрепа за инвестиционните разходи и разходите за труд, свързани със създаването на нови работни места за целевата група. Дава възможност за предоставяне на професионално обучение и/или обучение по ключови компетентности на наетите младежи, в зависимост от потребностите на работодателя. Допустими са разходи

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

за заплати, осигуровки, обучения. Също така, разходите, свързани със закупуване на оборудване и обзавеждане, могат да съставляват до 40% от стойността на проектите, необходими за създаването на нови работни места за представителите на целевите групи. Срокът за изпълнение на схемата също е 2012-2014 г., а бюджетът ѝ е 18 млн. лв. Кандидатства се на проектен принцип, като минималният размер на помощта е 20 000 лв., а максималният размер - 390 000 лв. Очаква се 1 300 души да бъдат включени в обучения за придобиване или повишаване на професионалната си квалификация, 900 души да бъдат включени в обучение за придобиване на ключови компетентности и 2 000 лица да бъдат включени в заетост след обучението. Приключила е оценката на подадените 527 проектни предложения от работодатели, публикуван е списък с одобрените проекти и се подготвя процесът на договаряне.

Безработните младежи с ясна идея за започване на стопанска дейност се включват в специализирани обучения и услуги по схема **„Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност”**, проект „Подкрепа на предприемчивите българи” по ОП РЧР. По проекта до момента към месец септември, са включени в обучение 2 378 младежи.

За подпомагане кариерното развитие на младите хора и за осигуряване на възможности за съчетаване на семейния и професионалния живот допринася **схемата „Отново на работа”** по ОП РЧР. От началото на проекта са включени в заетост 3 567 лица.

Интегрираният подход и обединените усилия на институциите и социалните партньори за намаляване на младежката безработица са предпоставки за положителни очаквания. Политиката на правителството за подкрепа на бизнеса, който проявява инициатива за насърчаване на младежката заетост в България, се оказва стратегически правилна. Бъдещите действия трябва да се насочат към продължаване обогатяването на подходите и мерките за активизиране на младежите, включването им в пазара на труда и постигане на

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

устойчива заетост. Проблемите на младежката безработица са общи в рамките на Европейския съюз и въпреки че подходите за решаване трябва да са съобразени с националната специфика, обменът на информация, добри практики и инструментариум е предпоставка за по-бързо и ефикасно решаване на проблемите.

III. НАЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ ЗА МЛАДЕЖКАТА БЕЗРАБОТИЦА В АНГЛИЯ

Безработицата е проблем “номер едно” за съвременните поколения в повечето държави по света, в т.ч. и във Великобритания. Една от основните причини за това е, че много производства са изнесени извън страната в Китай, Тайланд, Индия и т.н., като по такъв начин се намаляват работните места в самата Англия. Бизнесът постъпва по този начин, за да намали производствените разходи за материали, работна сила, производствени мощности и действително постига тази цел, но това дава негативно отражение върху състоянието на националната икономика и заетостта, особено на младото поколение.

Докато английската икономика полага успешни усилия за преодоляване на кризата, на преден план излиза друг проблем: **младежката безработица (Youth Unemployment)**. Правителството на Обединеното кралство се опитва да се справи с този проблем, но той едва ли ще бъде трайно решен, ако не се разкрият „корените” на този проблем. Така например миналата година във Великобритания стартира **схема за един милиард британски лири за обучение и стажове**³, която обаче сега се оценява като провал, тъй като схемата не гарантира работни места за преминалите през обучение и стажове. По оценки от 2012 г. безработицата сред младите хора в Англия струва на хазната 4,8 милиарда английски лири.

Отговорността за младежкото образование и заетост е поделена между

³ Youth Unemployment: UK's Next Crisis.

http://www.huffingtonpost.co.uk/terence-tse/youth-unemployment-uks-next-crisis_b_4242430.html#

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

три министерства в Англия. Министерството на образованието отговаря за политиката спрямо 14-19-годишните в областта на образованието, както и за младите, които не се обучават, нито са наети на работно място. Министерството на бизнеса, иновациите и уменията е отговорно за подготовката, предлагана на младежите на 18 и повече години. Министерството на труда и социалното осигуряване отговаря за младите, които са ненаети и са над 18-годишна възраст.

Равнището на безработицата във Великобритания към 30 септември 2013 г. остава на стабилно ниво (7.7 %) в сравнение с предходните три месеца. Данните, които съобщава Националната статистика (Office for National Statistics - ONS), показват, че броят на хората, които претендират за обезщетение за безработица са намалели с 41 700 до 1,35 млн. души. Средната работна заплата е нараснала с 0.7 % през тази година, т.е. с 0.5 % по-малко от юлския прираст. Заради рецесията младите във Великобритания все по-трудно си намират работа, защото е **прекъснато стратегическото партньорство между държавата и частния сектор**, който обучава онези, които искат да усвоят занаят. Явно ако в тази посока не настпят положителни промени, младежката безработица ще остане висока дори след възстановяването на икономиката. Затова все по-често във Великобритания се лансира идеята за необходимостта от заимстване опита на страни като Германия, Австрия и Холандия, които изпълняват програми за професионално обучение и квалификация на младите хора, имат силно производство и износ.⁴

Както е видно от графиката на фигура 2, през 2012 г. Великобритания е на пето място по младежка безработица, а България – на осемнадесето.

⁴ Youth unemployment in Europe: lessons for the UK
<http://www.researchonline.org.uk/sds/search/download.do;jsessionid=8EB0BC2ACB09A1B9DD9ED6AA24C78047?ref=B27130>

Европейски съюз

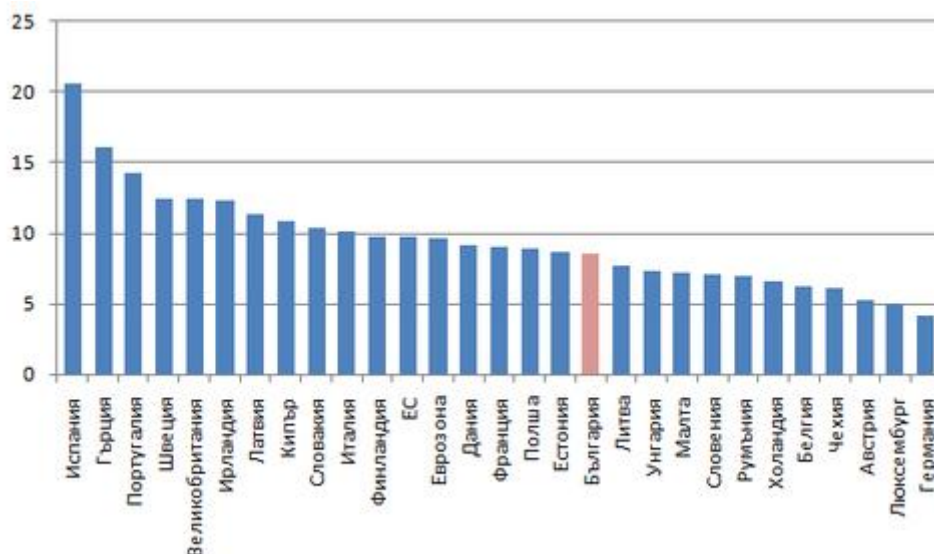
ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Фигура 2. Дял на безработните от всички лица на възраст 15-24 г. в ЕС през 2012 г. Източник: ЕВРОСТАТ

Безработицата се е превърнала в ключов икономически индикатор за Централната банка на Англия (Bank of England), която според политиката на новоназначения управител Марк Карни, е фокусирана именно върху безработицата. Карни твърди, че няма да се разглежда повишаване на лихвените проценти от сегашното им рекордно ниско ниво от 0.5 %, докато безработицата не падне до 7.0 %. Броят на хората, наети както на пълно така и на непълно работно време, достига рекордно високо равнище през третото тримесечие – 29 870 000 души, което показва увеличение със 155 000 души. Данните на ONS показват, че близо 1,5 милиона души, работят на непълен работен ден, тъй като не могат да си намерят работа на пълно работно време – това е най-високото ниво от началото на изследванията през 1992 г.

Броят на свободните работни места също се е увеличил с 6 600 през отчетния период - до 541 000, което е най-високата стойност през последните пет години. Налице е също така разлика в броя на мъжете и жените, заети на непълно работно време: броят на мъжете на непълно работно време се увеличава с 21 000 души, а на жените намалява с 13 000 . В този смисъл повече жени са си намерили работа на пълно работно време в сравнение с мъжете, като

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

пълната мъжка заетост се е увеличила с 69 000 души в сравнение с увеличението при жените, възлизащо на 79 000.

Младежката безработица остава на ниво, малко по-ниско от един милион души, т.е. не са могли да си намерят работа около 958 000 млади хора на възраст от 16 до 24 години, което е с 1 000 по-малко, отколкото през предходното тримесечие .

Броят на безработните през последната година са намалели с 15 000, за да достигнат 900 000. Броят на хората без работа в рамките на срок от шест месеца до една година е нараснал с 29 000 и достига 446 000, а броят на безработните до шест месеца е останал непроменен на 1,1 милиона души. **Нивото на младежката безработица във Великобритания се оценява като високо - 10.0 % с вариране в отделните райони в особено широк диапазон от 12.0 % в Бристол до 32.8 % в Дърам .** Посочените статистически данни свидетелстват за това, че са налице известни положителни тенденции по отношение на редуциране на безработицата, в т.ч. и на младежката безработица.

Очевидно доказателство за това твърдение са данните на британската национална статистика за безработицата за тримесечието декември 2011 - февруари 2012, които сравнени с тези за 2013 г., илюстрират красноречиво установената тенденция за намаляване на безработицата в Англия. Така хората, наети на почасова работа, са се увеличили до 1,4 млн. души. Това е довело до известно намаляване равнището на безработицата в страната с 0.1 %. Безработните са 2,65 милиона, като само младежите без работа са над 1 милион. Все повече жени се вливат в редиците на безработните и вече са 1,14 млн., което е връх в женската безработица за последните 25 години. Броят на незаетите мъже е 1,51 млн. души, а трайната безработица е най-висока от 16 години насам. По-конкретно трайно безработни, с липса на заетост над 1 година, са 883 000 души. Младежката безработица (16-24 г.) се е понижила за това тримесечие с 9 000 души.

Към месец май 2011 г. безработицата в Англия е била 7.9 %, което

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

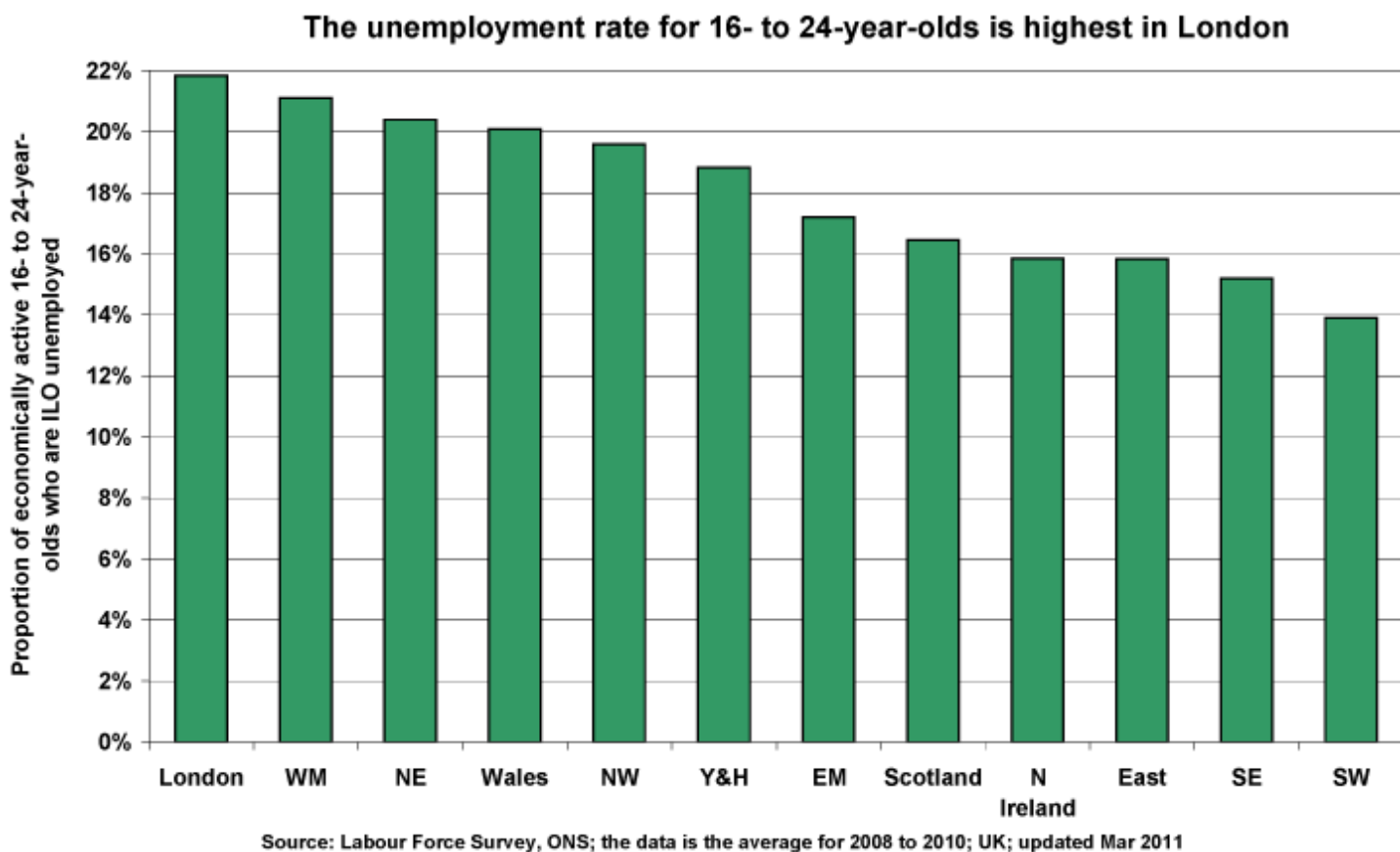
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

специалистите определят като много добро ниво, имайки предвид, че икономиката все още е в рецесия. Младежката безработица е била 20.5 % срещу 11.0 % в предкризисната 2007 г. В абсолютни числа това са малко по-малко от един милион млади хора без работа, което е рекорд от началото на водене на подобна статистика през 1992 г.

За отбелязване е също така, че **младежката безработица не регистрира едни и същи равнища в различните региони на Великобритания**, което се дължи на разликата в икономическото развитие и на особеностите в структурата на икономиката. Разбира се тук се намесват още фактори, като степента на развитие на инфраструктурата, особеностите на природно-климатичните фактори, отдалечеността от центъра и др.

Фиг. 3. Младежка безработица във Великобритания по региони – средногодишно равнище за периода 2008-2010 г.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Данните, въз основа на които е разработена горната диаграма, свидетелстват за ниво на младежка безработица, по-високо над средното за страната (18.0 %) в първите шест региона (Лондон, Западен среден район, Североизточен район, Уелс, Северозападен район, Йоркшир и Хумбър). Пониски нива на младежка безработица са налице в южните и източните региони на страната (Източен среден район, Шотландия, Северна Ирландия, Източна Англия, Югоизточен район, Югозападен район). Особено тревожна е тенденцията в армията на безработните младежи в Англия да се вливат все повече **млади хора, завършили висше образование**, които много често са принудени да заемат нискоквалифицирана работа. Проведено проучване сред випускници на английски ВУЗ-ове показва, че около 40.0 % от завършилите британски вузове, изпълняват работа, за която не е нужна университетска квалификация (40.0 % of last year's graduates were "underemployed" in lower-skilled jobs). Две години преди това (2009 г.) техният относителен дял е бил 30.0 %. Прогнозата на изследователите е, че около 55.0 % от завършващите випускници през учебната 2011/2012 г. също ще бъдат принудени да избират: да започнат работа, не изискваща висше образование, или да останат безработни.

Интересен е и друг факт – кои специалности преобладават в състава на безработните младежи с висше образование. Оказва се, че в Англия това са бившите студенти на философските и историческите факултети, докато при медиците, ветеринарите и стоматолозите проблеми за устройване на работа няма. Също така завършилите бакалаври в *University of Warwick*, следвали икономика, химия, физика, инженерни науки и математика - всички работят. В същото време не работят голям брой випускници по медии и телевизия, както и по история на изкуствата.

Пряка връзка с младежката безработица на завършилите висше образование има също така системата за оценка и рейтинг на ВУЗ-овете. Оказва се, че е доста трудно и почти невъзможно да си намерят работа след дипломирането випускниците на университетите с нисък рейтинг. Техническите

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

и медицинските специалности са били и ще бъдат търсени винаги, поради което те и понастоящем са предпочитани от младите хора. Насочвайки се към даден вид ВУЗ, те се замислят дали си струва да инвестират в обучение близо 30 000 фунта за хуманитарно образование, след като знаят, че с подобна квалификация те ще имат минимални шансове за намиране на работа след дипломирането си.

Британската търговска камара (British Chambers of Commerce - BCC) изразява предпазлив оптимизъм за данните относно младежката безработица. Нейният изпълнителен директор Дейвид Керн заяви, че все още има проблеми с младежта и дългосрочната заетост, но цифрите показват, че пазарът на труда във Великобритания е силен и гъвкав и въпреки всичко, икономиката ще регистрира задоволителен растеж през третото тримесечие. Намалването на безработицата през 2013 г. безспорно е положителен факт, тъй като все повече хора се връщат на пазара на труда и търсят работа. Той добави също, че очаква нивото на безработицата да продължи да пада постоянно, а безработицата от 7.0 %, което е целта на Английската банка, ще бъде постигнато през есента на 2015 г., т.е. една година по-рано, отколкото прогнозира банката.

Важно направление в посока на намаляване на младежката безработица е **стартирането на собствен бизнес от младите хора** в Англия. Така например изследване на компанията The Prince's Trust⁵, проведено във Великобритания сред 1 627 души на възраст от 16 до 30 години, показва, че всеки четвърти безработен предпочита да създаде свой собствен бизнес, вместо да търси нова работа. Съобщава се също така, че 43.0 % от анкетираните вече са получавали доход от предприемаческа дейност чрез продажба на продукция собствено производство, или от извънплатна работа. Над половината от анкетираните (52.0 %) планират да сторят това в бъдеще. Към момента във Великобритания броят на младите хора, работещи за себе си, е нараснал със 71 хил. души от началото

⁵ Британские безработные мечтают о собственном бизнесе, 28 май 2013 г. <http://ubr.ua/ukraine-and-world/events/ritanskie-bezrabortnye-mechtaut-o-sobstvennom-biznese-229588>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

на финансовата криза. Понастоящем около 5.0 % от английското население на възраст до 30 години са шефове сами на себе си. Това изследване свидетелства за растящите предприемачески настроения сред младите хора в Англия, които се толерират от правителството, защото се счита, че именно чрез предприемачеството може да се разрешат голяма част от проблемите на младежката безработица.

Безработицата поражда противоречиви мнения и спорове, в зависимост от какви позиции се изхожда. По-възрастното «военно» поколение обвинява следвоенното „бейбибум” поколение, че е глезено и подбира работата. По-възрастните винаги припомнят колко тежък е бил животът след края на Втората световна война и как тогава младите са работели упорито и сериозно, започвали от чиракуване и минавали през всички кариерни позиции. Те противопоставят тази работна етика на етиката на съвременните поколения. Младежите днес не приемали каква да е, по-ниско платена работа, очаквали да бъдат директори веднага след завършването на своето образование. На свой ред представителите на следвоенното поколение протестират срещу тази елементарна и дълбоко погрешна в същността си теза.

Други търсят причините за високата младежка безработица в чужденците-имигранти, които не се срамуват да започнат каквато и да е непривлекателна работа, като заемат работните места на британците. Факт е обаче, че съвременната английската младеж е разглезена от социалните помощи и не иска да работи за малко пари.

Подобни елементарни разсъждения усложняват проблема с изостряне на напрежението между различните поколения и националности, без да дават принос в посока на разрешаване на проблемите на младежката безработица.

Една от причините за младежката безработица във Великобритания е, че особено разпространена е така наречената **система „part time”**, т.е. работа на непълно работно време, като работните места тук са много повече, отколкото на пълен осем часов работен ден. На практика се оказва така, че младите хора

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

предпочитат да работят на непълнен работен ден по 15 часа седмично и в същото време да получават социални помощи. По време на провеждани анкетни проучвания мнозина от безработните младежи са заявявали, че предпочитат да стоят вкъщи и да получават помощи, отколкото да търсят работа, при която ще имат почти същите доходи. Социалните помощи в Англия са сериозно перо от бюджета и по тази причина съвсем логично е една от мерките на правителството за намаляване на огромния бюджетен дефицит, те да бъдат намалени.

Във Великобритания управляващите водят политика за **равенство на държавата и структурите на гражданското общество** в сферата на младежката политика. Стремехът е държавата да формулира общото направление, целите и приоритетите на младежката политика, като в нея реализацията на главна роля е отредена на местното самоуправление и обществените организации. В тази насока правителството поставя акцент върху следните три аспекта на младежката политика:

1. Липсата на отделно министерство, занимаващо се конкретно с проблемите на младежта и младежката политика, поради което не се разработват единни национални програми и планове, а младежката политика като комплекс от мерки, насочени да осигурят на всички млади хора равен шанс за достоен живот, се реализира от различни министерства, ведомства и обществени организации в рамките на техните компетенции. Все пак, дейността по реализация на младежката политика във Великобритания се координира от Управлението по работа с младежта към Министерството на образованието и Комитета за работа с деца и младежи. Също така в британските парламентарни структури отсъстват комисии по младежката проблематика. Централното правителство определя общата сума на разходите и нейното разпределение между местните органи на властта, които на свой ред вземат решения за приоритетите, като се отчитат локалните особености. В този смисъл младежката политика във Великобритания зависи от състоянието на политико-икономическата конюнктура, което следва да бъде преодоляно.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

2. Повишаване на качеството и достъпността на образованието като важен подход за успешна социализация, увеличение броя на младите хора, продължаващи своето обучение след завършване на средно образование (повишаване на квалификацията, професионално-техническа подготовка, обучение във ВУЗ), трябва да бъде едно от главните направления на младежката политика. Успешните и образовани млади хора, получили подготовка по търсени специалности, са гаранция за социална стабилност. Този проблем действително е актуален за Великобритания, където независимо от ръста на жизненото равнище, навиците и образоваността на младите хора, доста сериозни остават социално-икономическите проблеми в младежката среда: 21.0 % от децата растат в семейства, в които никой не работи, до 10.0 % от младите хора на възраст 16-18 години не работят и не учат. Високо е нивото на безработицата сред младежите на възраст 16-24 години (19.6 % средно за страната, при което тя е 2-3 пъти по-висока сред представителите на етническите малцинства). Във Великобритания се предприемат мерки, целящи да засилят мотивацията за получаване и повишаване на образованието – кредитна система за получаване на професионална подготовка, финансова помощ на младежи на възраст 16-19 години, които се учат редовно обучение и живеят с родителите си. Резултатите от системата на финансови мерки се оценяват като незадоволителни, а самата система по въвеждане на младите хора в образователния процес като недостатъчно съвършена.

3. Минимизацията на младежката безработица във Великобритания се осъществява в рамките на програмата «Нов курс за младите хора», изразяваща се в консултации и препоръки за избор на вида работа, като се отчитат индивидуалните особености и потребности. Разчита се на гражданското възпитание за създаване на умения за отстояване на своите права и за социално-икономическа активност като цяло. За целта от 2002 г. учебните курсове за възпитание на гражданите са станали част от образователните програми. Британското правителство предприема действия за решаване на въпросите за

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

социалната маргинализация, като разработва политики за въвличане на представителите на групите в риск, в т.ч. и на младежите (непълнолетни майки, бездомни, правонарушители) в нормален обществен живот. Целта на младежката политика в тази насока е да се даде шанс на младите хора, като им се помогне, но въздържайки се от прекалено опекунстване и благотворителност, които според управляващите подриват стимулите за самостоятелна активност.

В тази връзка важна насока на политиката в областта на младежката безработица във Великобритания е работата на **местните власти в партньорство с частния, доброволческия и обществения сектор**, като най-приоритетни изпълнители и подизпълнители, за да гарантират, че подкрепата за младежка заетост се предоставя по модел, съобразен с местните стратегии и приоритети. Те също така предоставят стратегически съвети и насоки относно типовете поръчково разработени услуги за подготовка, които специфични групи клиенти са поискали чрез Програмата за работа. Това спомага да се гарантира, че младите безработни получават подходящите услуги и подкрепа.

Местните власти се борят с младежката безработица като предоставят неформални услуги за подкрепа за младежка заетост - например чрез центрове за търсене на работа и писане на CV, а така също чрез съществуващи услуги (всички услуги за подкрепа на заетостта се съсредоточават на едно място, където могат да се намерят разнообразни съвети за доходите и да се получат насоки за по-нататъшна подкрепа, като подготовка например).

Сериозна пречка за справянето с младежката безработица във Великобритания е **дългосрочната незаетост** между поколенията. В отговор на това местните власти се борят с проблема, като работят не само с младите хора, но и с родителите, използвайки бюджета за обществена дейност и други инициативи за интегрирани услуги. Включването на родителите в опитите на младежите да си намерят работа, позволява на младите хора да получат вътрешна помощ от семействата си, която подсилва формалните съвети, дадени им от услугите за подкрепа и подготовка на безработни.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Важно е също така **минималната работна заплата за стажантите** да бъде един по-значим стимул, сравнена с размера на обезщетението за безработни. За да се справят с това противоречие, местните власти информират младите хора за бъдещите финансови приходи, които стажантските програми и навлизането на трудовия пазар могат да им предложат.

Ангажирането на работодателите е основен аспект на политиките, ръководени от търсенето, тъй като частният сектор е директен източник на работни места и също може да предоставя подготовка. Именно затова местните власти имат роля в разработването на стратегия за ангажиране на работодатели и подкрепа на връзките между безработните и организациите, предоставящи подготовка по Програмата за работа.

Допълнително действие на местните власти е **директното субсидиране на стажантските програми** за млади хора. Този подход често включва модел, при който местната власт плаща половината от заплата на стажанта, а частният сектор - другата половина. В някои области чрез обществени поръчки се получава и цялостна субсидия. Това се случва при доставчици, които искат да създадат програми за стажантство, за да максимизират местните икономически ползи.

Местните власти се борят с младежката безработица като капитализират потенциала на възможностите за растеж на заетостта, предоставяни чрез Зоните за предприемачество. Като част от стратегиите за ангажиране на работодателите, местните власти влизат в ролята на посредник между растящия бизнес, стажантите и младите хора.

Включването на млади хора в мащабни инициативи за възстановяване има успешно действие в някои райони на местната власт. Това се случва до голяма степен чрез прилагането на споразумения за подготовка и набиране на участници, договорени с разработчик. Подобен механизъм включва адаптирането на законите за обществени поръчки, като се използват клаузите за

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

обществена полза, с цел създаване на бъдещи възможности, при спазване на условията по възлагане на обществените поръчки.

За редуциране на младежката безработица във Великобритания още през 2009 г. тогавашното правителство на лейбъристите начело с Гордън Браун създава **Фонд за бъдеща работа (Future Jobs Fund)**. За целта са изразходвани 600 млн фунта стерлинги и са създадени 105 хиляди работни места през периода 2009-2010 г. Основни работодатели са били Националната жилищна федерация (6 хиляди работни места), редица екологични, културни, спортни организации, сферата на услугите и местните власти (например в Манчестър са създадени 8 хиляди работни места с помощта на градските власти). След смяна на правителството през 2011 г. Фондът е бил ликвидиран като неефективен скъпо струващ (за всяко работно място са похарчени по 6,5 хил. фунта стерлинги). Правителството на консерваторите създава учебни центрове за подготовка за трудова дейност и разширяване на обществените работи.

В противовес с тази политика представителите на опозицията (лейбъристите) предлагат да се въведе данък върху бонусите на bankerите, които средства да се насочат към развитието на младежката заетост. Общини, в които местните власти са представители на лейбъристите, насочват много сериозно своите усилия към решаване на проблемите на младежката безработица. Така например в Бредфорд е създаден индустриален център, където се осъществява подготовка на младежите за работа, в Манчестър са открити учебни курсове за подрастващите, имащи намерение след завършване на училище да работят, в Ливърпул, Лийдс и Шефилд са създадени Учебни агенции, които организират работа на младежите в предприятията от малкия и средния бизнес.

Схема, основана на полагане на безплатен труд, въвежда консерваторът-кмет на Лондон Борис Джонсън. За да получава социални помощи в размер на 56 фунта стерлинги седмично, младият човек трябва да отработи безплатно три месеца в социалния сектор и на обществена работа в

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Лондон, където програмата планира да обхване 200 хиляди млади безработни в продължение на 4 години. Правителството има намерение да разпространи инициативата на Джонсън на общонационално ниво, като напълно промени системата на социална помощ за безработните, чрез „орязване” на социалните помощи за безработица сред младежите под 25 години, за да бъдат принудени те да работят. От условията на тази програма са се възползвали такива компании като McDonald’s, Tesco, Holland and Barrett, Asda, Maplin. Програмата се оценява противоречиво – едни считат, че тя работи ефективно и следва да се разшири нейното приложение в цялата страна, а други я отхвърлят като неефективна, защото данъкоплатците плащат социални помощи на безработните младежи, които работят безплатно на бизнеса. Освен това, осигурявайки си безплатна работна сила, според опонентите на правителството бизнесът има възможност да съкращава част от своите работници, които попълват армията на безработните.

Либерализацията на пазара на труда е най-важна част от политиката за борба с младежката безработица. Във Великобритания е създаден един от най-гъвкавите в света пазар на работна сила и въпреки това дълго време там се поддържа сравнително високо равнище на младежката безработица. В Обединеното Кралство живеят над 15.0 % младежи, които никъде не работят, не учат и не водят професионална подготовка.⁶ По данни на профсъюзите понастоящем във Великобритания без работа са почти 1 милион млади юноши и девойки, което прави повече от един на всеки седем човека на възраст между 16-24 години и е рекорден показател от 1971 г., когато за пръв път е започнало подобно статистическо наблюдение.

Правителството не бездейства и полага усилия да намали безработицата в страната като цяло, в това число най-вече младежката, като подпомага финансово работодателите които наемат безработни младежи. От месец април 2012 г. във Великобритания действа специална **програма «Младежки договор –**

⁶ В Англия тези младежи са идентифицирани като „NEET”-общност ("Not in Education, Employment, or Training").

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Yuth Contract»⁷, съгласно която компаниите получават държавни плащания при наемане на работа на млади хора за срок по-голям от 26 седмици. Младежкият договор е част от пакет от мерки, за да получат шанс младите хора да се върнат на работа. За проекта са предвидени около 1,5 млрд. долара, а целта му е да създаде 500 000 професионални възможности за хората под 24 години чрез чиракуване. При положение, че британец на възраст 18-24 години получи частична заетост, съответният работодател може да разчита на държавна субсидия в размер на 1,1 хил. фунта стерлинги, а ако бъде нает на пълен работен ден, компанията получава от хазната 2,3 хил. фунта стерлинги. По програмата до края на април 2015 г. работодателите могат да се възползват от 160 000 инициативи за заплати на стойност до 2 275 фунта стерлинги всяка. Бюрата по труда (Jobcentre Plus) са задължени да дават допълнителна информация на работодателите, съвети за условията за допустимост и подкрепа за определяне на младежите, които да бъдат обект на програмата. Местата за стаж по тази програма ще бъдат на разположение в цяла Великобритания през следващите три години, осигуряващи оферти на място за всеки от 18 до 24-годишните, които желаят да се възползват от програмата. На разположение ще бъдат и допълнителни стимули за подкрепа за чиракуване на 16-24-годишните и за насърчаване на малки работодатели, да се възползват от програмата за чиракуване. Националната служба за чиракуване (NAS) в Англия чрез своя сайт предоставя информация за алгоритъма за създаване на професионални стажове в тяхната програма.

Програмите, мерките и схемите, които се прилагат във Великобритания по отношение на младежката безработица, са в унисон с Общата стратегия за борба с безработицата в рамките на Европейския съюз формулирани в хармония с Европейската стратегия за заетостта, приета през 1997 г., както и с програмата

⁷ Youth Unemployment and the Youth Contract. Second Report of Session 2012–13. House of Commons Work and Pensions Committee

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

"Младежта в движение", приета през 2010 г. През 2012 г. във Великобритания бяха въведени цялостни **схеми за „Гаранция за младежта“**, елементи на такива схеми или пилотни проекти. **Програмата «Младежта в движение»** предвижда създаване на допълнителни възможности за придвижване на студентите в различни страни на ЕС за търсене на работа или на места в университетите, допълнителни възможности за сътрудничество с европейските държавни центрове за заетост, създаване на малък бизнес, създаване на европейски механизъм за предоставяне на студентски кредити. Освен това програмата предвижда младите европейски специалисти да имат възможност да получават помощи за безработица в друга страна на ЕС. Обединеното кралство продължи да осъществява своята инициатива „Youth Contract“, като предлага възможности за чиракуване и доброволни стажове.

Във Великобритания са предприети също така **данъчни мерки за насърчаване на създаването на нови работни места**, както и други инициативи, за да насърчат частните инвестиции в НИРД и иновациите. В същото време се въведе предоставянето на безвъзмездни средства за малките, средните и междинните предприятия, с цел насърчаване наемаването на работа на безработни младежи. Бяха въведени още нови мерки, с които се цели да се улесни прехода от училище към работа, като се подобриха условията за преход от училище към работа, разработвайки възможности за стажове и чиракуване. Така например в Обединеното кралство се даде възможност на работодателите да могат сами да разработват схеми за чиракуване съобразно своите конкретни нужди и беше въведена нова програма за стажове, с която да се предложи на младежите, които не притежават изискваните от пазара на труда умения и опит, специално разработен пакет от мерки за подкрепа, които да им позволят да се възползват от стажове или други възможности за работа.

Възможности за решаване на проблемите на младежката безработица във Великобритания създава и **Общонационалната концепция за младежа обществена дейност**. Та открива пред младежите широк спектър от

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

възможности – от участие в акции за опазване на природната среда на местно равнище до доброволческа дейност в чужбина; от активно участие в спортни и обществени мероприятия на местните общности до най-ефективно използване на възможностите на училищното образование (занятия в компютърни класове, посещение на извънкласни кръжоци и клубове, работа с връстници, наставничество).

Основен инструмент за реализация на концепцията за младежка обществена дейност е **Програмата на Доброволната обществена служба (Community Service Volunteers, CSV)**, основана през 1962 г. от Алек Диксън. CSV реализира 5 основни програми за младежите, които са комплексни и разделени на пет приоритетни направления: доброволни партньори, допълнително гражданско образование, преса, обучение и предприемачество, защита на околната среда. Заедно с това, CSV паралелно реализира още няколко програми, ориентирани към търсене на нови пътища за въвличане на младежите в помощ на местните съобщества.

Програма «Доброволни партньори» (Volunteering Partners)

По програмата «Доброволни партньори» всяка година работят 3 000 хиляди млади хора по 800 проекта в цяла Великобритания. В рамките на тази програма доброволците работят цял ден в течение на 4-12 месеца, по проекти, отдалечени от вкъщи. Обикновено такива проекти са посветени на оказване на социална помощ или на развитие на местните общности, например работа с възпитаници на интернати, деца с трудности в обучението, бездомни, болни престарели. Много доброволци помагат на инвалиди да живеят самостоятелно, някои помагат в развитието на системата за помощ на членовете на местното съобщество. Някои доброволци помагат на випускниците от интернатите и детските домове да се адаптират към живота в обществото. Други участници в тази програма са чужденци, участващи в програмата на Европейския съюз «Европейска доброволческа служба».

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Програма «CSV Допълнително гражданско образование» (CSV Education for Citizenship)

Благодарение на реализацията на тази програма CSV се утвърждава като водеща организация във Великобритания, занимаваща се с гражданското обучение чрез активно участие в живота на местните общности. Програмата работи съвместно с учебните заведения в цялата страна, за да даде нови знания на младежите, необходими за самостоятелен живот, трудоустрояване, участие в гражданския живот на обществото, по пътя на привличане на младежите към активна работа за решаване на проблемите на местната общност. Програмата помага на учебните заведения да организират мероприятия, способстващи за придобиване от младежите на гореизброените знания и навици: шефски програми; доброволчески акции; включване на младежите в работата на местните общности; програми за помощ на изоставащите ученици ат стряня ня па-дабрету ученици или от по-големите ученици; акции в защита на околната среда.

Програма «CSV-преса»

През 1975 г. CSV съвместно с Granada Television започва разработката на програмата «Reports Action» - първата програма на английската телевизия, разясняваща социалната доброволческа дейност. В реализацията на програмата се включи Thames Television и в дадения момент CSV осветява социалния живот на обществото чрез местните радио и телевизионни компании в много населени места на страната.

Програма «Обучение и предприемачество»

В рамките на тази програма CSV провежда тренинги в различни части на страната, насочени към обучение на повече от 5 000 млади слушатели на навици, необходими за започване на предприемаческа дейност. Освен това CSV провежда специални тренинги за такива социални групи, като млади жени, незаети младежи и т.н.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Програма «Защита на околната среда»

Програмата се занимава с организиране на проекти по защита на околната среда, привличайки за тази работа на доброволна основа местните жители. Програмата предлага на всички млади местни жители да вземат участие в опазването на околната среда: садене на дървета, почистване на водоеми, паркове и т.н. Например, в град Брумсан учениците активно вземат участие в програма за вторична преработка на вторични суровини.

Програмата «Защита на околната среда» активно сътрудничи с другите програми CSV, привличайки към своята дейност безработни младежи. Освен това програмата осигурява финансова подкрепа на скаутските организации за провеждане на екологични проекти с привличане на безработни младежи. Всяко Рождество хиляди нови доброволци биват привлечени в екологическата кампания «Земя».

Програма «Иновации»

Програмата започва своята работа през 1993 г. с цел създаване на нови възможности за доброволците. Програмата обхваща хора от всички възрасти, но основно внимание се отделя на младежите, като целева група. Програмата е насочена към предоставяне на работниците от работодателите на нови възможности за участие в решаването на проблемите на местните общности. Особено внимание програмата отделя на привличането на младежите.

От извършения анализ за състоянието на младежката безработица във Великобритания, на програмите и мерките, които държавата предприема за нейното редуциране, е видно, че **в страната не се бездейства**. Факт е обаче, че равнището на безработицата сред младите хора (16-24 г.) продължава да се задържа на ниво, което не е приемливо от обществото и от управляващите. Очевидно това се дължи най-вече на липсата на стратегическо партньорство между държавата и частния сектор, който обучава онези, които искат да усвоят занаят, поради което младежите без препитание ще продължат да са много, дори след възстановяването на икономиката. Мнението на специалистите е, че

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Великобритания изостава далеч зад страни като Германия, Австрия и Холандия в прилагането на програми за обучение за постоянна работа, предназначени за млади хора.

Причините за това според анализаторите се коренят в **липсата на механизми за ефективна координация между институциите**. Очевидно преходът от училище към работа се оказва труден за много млади хора, и особено за тези, които по принцип е по-вероятно да бъдат безработни за дълго. Липсва агенция, която да е отговорна за младите хора през този период от живота им. На практика има много възможности за подкрепа, но често те са зле координирани, с неадекватни насоки за употребяващите ги. Освен това провалът в координацията се случва както на национално, така и на местно ниво.

На национално ниво нито една агенция не проследява, нито носи отговорността за младите хора, когато те излизат от компетенциите на Министерството на образованието и започват работа или се включват в продължаващо или висше образование, или стават безработни, а може би дори и пасивни, влизайки в компетенциите на Министерството на труда и социалното осигуряване. Това означава, че **политиките не са достатъчно свързани на национално ниво в определен механизъм**, което от своя страна означава, че липсва министър, в чиято компетентност да е младежката безработица.

Постигането на координация на политиките може да се окаже трудна задача, защото институциите често не желаят да споделят отговорностите си. Съществуват и притеснения, че създаването на нови структури носи риск от дестабилизиране на тези части от настоящата система, които работят добре. Тези притеснения са обосновани, но съществуват модели в други области на управлението, които могат да служат като примери за успешно координиране на инициативи. Съветът за градски политики, например, принадлежи към офиса на Министерския съвет. Той е натоварен със задачата да води преговори между градовете във Великобритания и централните правителствени офиси. За да се справи, той трябва да урежда сделки между няколко министерства - процес,

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

който често изисква от тях да прехвърлят част от правомощията си. Съветът се ръководи от доказан политик, който вече е поел отговорността за децентрализацията преди да бъдат добавени градовете към отговорностите му. До момента Съветът е завършил успешно преговорите по доста сделки с определен брой от градовете във Великобритания. Така че е възможно да се развият координирани инициативи на високо ниво във властта и много от засегнатите в областта на младежката безработица във Великобритания, включително и работодателите, силно вярват, че такава координация е необходима и в тази област.

*

*

*

Извършеният аналитичен преглед на младежката безработица в рамките на Европейския съюз, в България и Великобритания, дава възможност да се направи сравнение по отношение равнището на безработицата, политиките, прилагани за нейното редуциране, резултатите от тях и т.н. (виж приложение 2). Оказва се, че младежката безработица е сериозен проблем за целия Европейски съюз, в т.ч. за Великобритания и България. За тази ситуация има както обективни (например икономическата криза), така и чисто субективни (предпочитанията на младите поколения, асиметрията между образованието и пазара на труда и др.) причини. Все по-често се задава въпросът: „Защо младите не работят, дали защото няма достатъчно работни места или те имат много по-високи изисквания и претенции към предлаганите от пазара на труда работни места”? Отговорите са разнопосочни и варират между: „Работни места има достатъчно, но младото поколение е разглезено и има претенции веднага след завършване на своето образование да заеме ръководни постове с високо възнаграждение или пък по-ниско квалифицираните ги устройват социалните помощи и частична заетост” и „Необходима е нова организация на общественото устройство, икономическата, образователната и социалната система, за да се

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

създаде синхрон между тях, с което до голяма степен проблемът „младежка безработица” ще бъде разрешен”.

Сравнявайки състоянието на младежката безработица в България с тази във Великобритания, може да се констатира, че и двете страни тя създава проблеми на обществото. Факт е обаче, че у нас този проблем стои доста по-остро, въпреки предприеманите от правителството мерки. Оказва се, че във Великобритания доста добри резултати дават някои практики, които би могло и би следвало да бъдат проучени в детайли и приложени у нас, като доказали своята ефективност по отношение редуцирането на младежката безработица: промяна на системата за социално подпомагане, програмата „Младежки договор”, системата на непълн работен ден, дуалната система на обучение и др. При това задължително трябва да се имат предвид различията в народопсихологията, мащабите на икономиката, степента на гъвкавост на трудовия пазар, качеството на младежкия контингент и др.

Л и т е р а т у р а

1. Актуализирана стратегия по заетостта на Република България 2013-2020 година
2. Владимирова, К. На пазара на труда в България: - безработицата и алтернативите за трудова заетост. С., 1995
3. Георгиева, Б. Безработната младеж на пазара на труда. С., 1996.
4. Данни на административната статистика на АЗ
5. Европейска комисия, Заетост, социални въпроси и равни възможности, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=115&langId=en>
6. Европейска комисия, Доклад за заетостта, придружаващ съобщението на Комисията относно Годишния обзор на растежа за 2014 г., Брюксел 13.11.2013 г., COM (2013) 801 final

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

7. Европейска комисия, Евростат,
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
8. Закон за общинската собственост
9. Закон за насърчаване на заетостта
10. Закон за младежта
11. Национална програма за младежта (2011-2015). С., Министерство на образованието, младежта и науката, Национален център “Европейски младежки програми и инициативи”
12. Национална стратегия за младежта (2012-2020)
13. Национална инициатива „Работа за младите хора в България”
14. Национален план за действие по заетостта, 2013 г.
15. Национален статистически институт
<http://www.nsi.bg/Labour/Labour.htm>
16. Оперативна програма «Развитие на овешките ресурси», 2014-2020 г.
17. Статистически портал, www.stat.bg
18. Шопов, Д. и др. Икономика на труда. С.: 1999.
19. Allen, Katie (2011-11-16). "Youth unemployment hits 1 million". The Guardian (London).
20. Bloomberg Businessweek, The Plight of the Long-term Unemployment, Drake Bennett (October 11, 2012)
21. "BBC News - Report links joblessness to poor mental health in young". Bbc.co.uk. 2010-12-29. Retrieved 2012-11-07.
22. "BBC News - Prince's Trust: Young unemployed 'face mental problems'". Bbc.co.uk. 2010-12-29. Retrieved 2012-11-07.
23. Bivand P (2012) Generation Lost: Youth unemployment and the youth labour market, London: TUC
24. Cassidy, Sarah (2010-06-12). "Recent graduates employ new tactics to tackle the job market - Education News, Education". London: The Independent. Retrieved 2010-07-13

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

25. Demidova, Olga; Marcello Signorelli (2012). "Determinants of youth unemployment in Russian regions". *Post-Communist Economies*. 24: 191–217. <http://www.mirror.co.uk/money/city-news/unemployment-rise-211-young-people-1775464>
26. "Dole queue beckons for Britain's young | David Blanchflower | Comment is free | guardian.co.uk". London: Guardian. 2010-06-20. Retrieved 2010-07-13.
27. "Expats exit grim UK". *Republikein.com.na*. 2010-07-08. Retrieved 2010-07-13.
28. "Ed Balls calls for new bankers' bonus to help young unemployed on visit to University Academy Keighley (From Bradford Telegraph and Argus)". *Thetelegraphandargus.co.uk*. 2012-04-27. Retrieved 2012-11-07.
29. European Commission (2010): 'Youth on the Move' – An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union. (http://europa.eu/youthonthemove/docs/communication/youth-on-the-move_EN.pdf).
30. Furlong, Andy (2012). *Youth Studies: An Introduction*. New York, N.Y.: Routledge. pp. 72–97
31. Furlong, Andy. "Chapter 4." *Youth Studies an Introduction*. Abingdon, Oxon: Routledge, 2013. 75. Print.
32. Gough, Katherine V.; Thilde Langevang, George Owusu (2013). "Youth employment in a globalising world". *International Development Planning Review* 35 (2): 91.
33. Greenhouse, Steven. "Jobs Few, Grads Flock to Unpaid Internships". *The New York Times*. Retrieved 24 October 2013.
34. Gumbel, Peter (2012-06-19). "Why The US Has A Worse Youth Unemployment Problem Than Europe – Time". *Time*. Retrieved 2013-04-30
35. Index Mundi (2012). "Unemployment, youth ages 15-24"

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

36. "Is Britain on the Brink of its Worst Brain Drain Ever?". Shelteroffshore.com. Retrieved 2012-11-07.
37. "Half of young black people unemployed, says report". BBC News. 2010-01-20. Retrieved 2010-07-13.
38. Jeffrey, Craig (14 July 2010). "Timepass: Youth, class, and time among unemployed young men in India". *American Ethnologist* 37 (3): 465–481. doi:10.1111/j.1548-1425.2010.01266.x.
39. Jane Scott Paul: Youth Unemployment and the 'Lost Generation'
40. 11 Jul 2010, 3:35PM (2010-07-11). "Don't consign a generation of young men to the scrapheap | The big issue | From the Observer | The Observer". London: Guardian. Retrieved 2010-07-13.
41. Jobseeker, 21, commits suicide after two year search for work | Graduate Fog
42. Jobs. "David Miliband: youth unemployment problems started under Labour". Telegraph. Retrieved 2012-11-07.
43. Laura Clark (2010-06-23). "One in five 18-year-old boys living on benefits as number of Neets soars to highest in 25 years | Mail Online". London: Dailymail.co.uk. Retrieved 2010-07-13.
44. 'Lost generation' fears as youth jobless rate reaches 49 per cent - News - The Southern Reporter
45. London Riots 2011: Youth Unemployment at Heart of Problem - International Business Times
46. Monaghan, Angela (2010-07-03). "UK must avoid a 'lost generation' of jobless". London: Telegraph. Retrieved 2010-07-13.
47. Martin, Gary (July 2009). "A portrait of the youth labor market in 13 countries, 1980-2007". *Monthly Labor Review*: 3–21.
48. Morsy, Hanan. 2012. "Scarred Generation." *Finance and Development* 49(1).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

49. November 6, 2012. "Reasons for Youth Unemployment | Economics Blog". Economicshelp.org. Retrieved 2012-11-07.
50. O'grady, Sean (2010-07-07). "Young workers to be hardest hit as public sector cuts back - Business News, Business". London: The Independent. Retrieved 2010-07-13.
51. Pasquali, Valentina (2012). "Unemployment Rates in Countries Around the World". Global Finance. Retrieved 4 November 2013.
52. Reasons for Youth Unemployment | Economics Blog
53. Should we abolish the National Minimum Wage for young people?
54. Shiv Malik. "Boris Johnson launches unpaid work scheme for young Londoners Society". The Guardian. Retrieved 2012-11-07
55. Tse, Terence; Mark Esposito, Jorg Chatzimarkakis (2013). "Demystifying Youth Unemployment". World Economics 14 (3).
56. This lost generation will cost us more than the cuts save | Polly Toynbee | Comment is free | The Guardian
57. "Youth unemployment rate, aged 15-24, men". United Nations Statistic Division. Retrieved 10 April 2013.
58. "Young people face worst prospects since 1994, says TUC | Children & Young People Now". Cypnow.co.uk. Retrieved 2012-11-07.
59. "Youth unemployment 'a national crisis' - Channel 4 News". Channel4.com. 2010-02-17. Retrieved 2010-07-13.
60. Young unemployed recession victims also suffer from mental health issues | Society | guardian.co.uk
61. "Young jobseekers look to move abroad". Totaljobs.com. Retrieved 2012-11-07.
62. Youth Guarantee; 2) Quality Framework for Traineeships; 3) European Alliance for Apprenticeships; 4) Stakeholder consultation on a future EURES jobs for young

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

63. Worstall, Tim (2012-06-19). "Message to the TUC: the minimum wage causes youth unemployment – Telegraph Blogs". Blogs.telegraph.co.uk. Retrieved 2012-11-07.
64. <http://www.dwp.gov.uk/youth-contract/>
65. <http://www.bbc.co.uk/news/education-19899305>

Приложение 1

Ограничителни параметри, които следва да се имат предвид при ползване на доклада

1. На първо място това се **различията във възрастовите граници** при определянето на понятието „младежи” и свързаната с него категория „младежка безработица”. Това уточнение е от съществено значение, тъй като на практика са налице някои различия. Така например у нас в параграф първи на допълнителните разпоредби от Закона за младежта е записано, че по смисъла на този закон „младежи” са лицата на възраст от 15 до 29 години включително. За разлика от тази интерпретация, Европейската практика следва определението

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

на Директива 94/33/ ЕС по въпросите на младежта, съгласно което “младеж” е лице на възраст от 15 до 25 години, за което посещението на училище вече не е задължително. С този термин и с термина “млади хора” се обозначава и всяко лице, ненавършило 18 години. В този смисъл отчетността на статистиката на Европейския съюз, която се води в ЕВРОСТАТ, включва в категорията „младежи” лицата от 15 до 24 г. Подобна е възрастовата граница за младежката безработица, измервана и публикувана и от Националния статистически институт. Единствено Министерството на труда и социалната политика (по-конкретно Агенцията по заетостта) прави разграничение между двете групи безработни младежи: първата от 15 до 24 г. и втората от 15 до 29 години. Данните за младежката безработица във Великобритания много често касаят населението от 18 до 24 годишна възраст (а нерядко в литературата се среща възрастова граница за младежка безработица от 16 до 24 или 18 до 25 години). Тези «разминавания» във възрастовата граница обезателно трябва да се имат предвид, когато се извършва анализ на младежката безработица и много внимателно да се интерпретират статистическите данни..

2. На второ място това са **различията между България и Великобритания** в състоянието и структурата на икономиката, трудовото законодателство, образователната система, възрастовата структура на населението, манталитета на населението, особеностите на традициите и културата на отделните етнически групи в двете страни и др. Оттук произтича различната степен на въздействие, дори на едни и същи програми за ограничаване на младежката безработица, които ако във Великобритания дават конкретни положителни резултати, то много е вероятно в България ефектите да бъдат нищожни или дори никакви. Затова съпоставянето на политиките, касаещи младежката безработица в двете страни, трябва да се съобразява с тези реалности. Това важи и за опитите за привнасяне на добри практики от чужбина (в случая от Великобритания), при което обезателно трябва да се държи сметка за българската действителност и психологията на българския народ.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

3. На трето място това са **различията при осъществяване на наблюдението на младежката безработица и изчисляването на нейното равнище**. Между данните на Агенцията по заетостта и на Наблюдението на работната сила на Националния статистически институт за безработните младежи съществува разлика. Тази разлика между броя на регистрираните в бюрата по труда младежи и отчетените от НСИ, произтича от методологията на работа, тъй като статистиката отчита и тези безработни младежи, които не са регистрирани в Бюрата по труда. На това се дължат разликите в равнището на коефициентите на младежка безработица, ползвани от източниците на НСИ и тези на АЗ.

Коефициентът на младежка безработица се изчислява по същия начин, както този за другите възрастови групи – като дял на безработните младежи от работната сила (заетите и активно търсещите работа). В другите възрастови групи работната сила обхваща 75-80% от всички лица, а при младежите на възраст между 15 и 24 г. в нея влизат 31,3% от тях. Това е напълно разбираемо поради факта, че от 15-24 годишните близо половината са в училищна възраст, а значителна част от останалите учи редовно в университетите. Това са все лица, които статистиката не брои за част от работната сила и съответно не ги включва в знаменателя при изчисляването на младежката безработица. Статистиката не включва в обхвата на работната сила и лицата, които са в допълнителен отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст, част от които са на възраст под 24 години. Това означава, че всяко изгубено работно място в тази възрастова група оказва много по-голямо влияние върху коефициента на безработица, тъй като знаменателят в уравнението е много по-малък. В този смисъл коефициентът на младежка безработица е много по-чувствителен към сътресенията на пазара на труда поради по-малкия обхват на работната сила в тази възрастова група. Вследствие на това показателят за равнището на младежката безработица не бива да бъде интерпретиран по един и същи начин с този за останалите възрастови групи, където се намира огромната част от икономически активното

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

население. За избягване на тази методологична некоректност Евростат започна да изчислява и друг индикатор - „youth unemployment ratio”, или „дял на безработните младежи”, който се изчислява като броят на безработните младежи се разделя не на броя на лицата, влизащи в обхвата на работната сила, а на общия брой на лицата в съответната възрастова група.

Приложение 2

Стратегически приоритети на политиката за младежка заетост

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	БЪЛГАРИЯ
Визия: <i>За да повиши броят работни</i>	Визия: <i>Осигурени условия и</i>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

<p>места, Правителството трябва да създаде гъвкав трудов пазар и да модернизира законодателството в сферата на заетостта, защитавайки правата на работниците. За увеличаване броя на работещите, хората трябва да бъдат подкрепени да започнат работа чрез системата за социални осигуровки и услугите за намиране на работа.</p>	<p>възможности за подобряване качеството на работната сила и повишаване на младежката заетост в икономика с интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, с цел повишаване на стандарта на живот и насърчаване на социалното включване.</p>
<p>Да се направи трудовият пазар по-гъвкав, ефикасен и справедлив!</p> <p>Бизнесът определя настоящото законодателство в сферата на заетостта като трудно за справяне и усложняващо наемането на персонал. То забавя растежа на бизнеса и икономиката. По-гъвкавите закони за заетостта биха улеснили компаниите при наемането и управлението на персонал, като в същото време защитават правата на работниците. По този начин работодателите ще са стимулирани да създават нови работни места, подкрепяйки предприемачеството и растежа.</p>	<p>Повишаване на заетостта в условията на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> = Подобряване на достъпа до образование и обучение, намаляване на отпадането от училище и интегриране на пазара на труда на рано напусналите системата на образованието; = Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението; = Подобряване на връзката на образованието и обучението с потребностите и изискванията на работните места; = Развитие на формите и насърчаване на участието в учене през целия живот.
<p>Да се помогне на работодателите да вземат по-сигурни решения за наемане на персонал:</p> <p>Необходимо е работодателите да преценяват правилно кандидатите, които могат да се окажат неподходящи за определени позиции, особено когато става въпрос за работа с по-уязвими групи като младежи. Правителството трябва да гарантира ефективни и сигурни механизми, по които работодателите да правят сами тази преценка.</p>	<p>Повишаване предлагането на работна сила с оглед на високата неактивност на трудоспособното население, поради демографските проблеми и необходимостта от по-висок обем на произвеждания БВП, чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> = Подкрепа за активното поведение на пазара на труда и развитие на услугите по заетостта; = Активизиране на обезкуражени и неактивни лица и уязвими групи (безработни младежи до 29 години, безработни лица от ромски произход, хора с увреждания) за интеграция на пазара на труда; = Създаване на условия за съчетаване на семейния и професионалния живот на младите хора; = Провеждане на политика по доходите, помощите и обезщетенията за

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

	<p>стимулиране на заетостта и активното поведение на младежите на пазара на труда;</p> <p>= Насърчаване на трудовата мобилност и управление на трудовата миграция на младите хора.</p>
<p>Да се помага на хората да си намерят работно място и да го запазят:</p> <p><i>Дългосрочната безработица е опасна за индивидите и общностите, защото засяга психическото и физическото здраве и забавя икономическия растеж. Трябва да се помогне на хората, като им се подсигурят съответните работни места и подходящо заплащане. Да се осигурят улеснения за хората, които получават обезщетения за безработица, да се възползват от достъпните възможности, за да започнат отново работа. Особено внимание следва да се обърне на младите безработни.</i></p>	<p>Целенасочена подкрепа за повишаване търсенето на работна сила и за намаляване на регионалните различия в заетостта и пазара на труда, чрез:</p> <p>= Насърчаване на заетостта и осигуряване на качествена работна сила, особено за приоритетните за развитието на икономиката отрасли и за намаляване на регионалните различия в младежката заетост и пазара на труда;</p> <p>= Повишаване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда (flexicurity);</p> <p>= Подкрепа за предприемачеството и подобряване на бизнес средата и условията за стартиране на малък и среден бизнес;</p> <p>= Насърчаване на заетостта на „зелени работни места”;</p> <p>= Насърчаване на заетостта на „бели работни места” за социално включване на младежите и превенция на социалното изключване;</p> <p>= Разпространение на иновативни форми на организация на работа, осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, с оглед подобряване качеството и производителността на труда и насърчаване на инвестициите в човешкия капитал;</p> <p>= Развитие на индустриалните отношения и социалното партньорство;</p> <p>= Модернизирание на институциите на пазара на труда.</p>
<p>Да се опрости системата за социално подпомагане и да се гарантира, че работниците ще получават съответното заплащане:</p>	<p>Подобряване качеството на живот на младите хора и на условията за успех чрез устойчиви механизми за инвестиране в младежта като значим социален капитал и за мобилизиране потенциала на младите хора в</p>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Много хора, ползващи се от обезщетения за безработица, смятат, че рискът при намиране на работа е твърде голям. За някои от тях печалбата от работа, особено ако работят на половин работен ден, е малка и лесно се изгубва в следствие на разходи като транспорт, например. Правителството смята, че настоящата система е твърде сложна и съществуващите стимули са недостатъчни, за да накарат хората да започнат да работят или да увеличат работното си време. Затова системата за обезщетения трябва да се направи по-справедлива и по-достъпна, намалявайки бедността, безработицата и зависимостта от помощи, а също така премахвайки измамите и грешките.

Подобряване на координацията на национално ниво, като особено важно условие за справяне с младежката безработица, чрез прилагането на следните две мерки:

= Служба за младежка заетост, която

развитието на България и ЕС, чрез:

= Насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора, като се създава благоприятна и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в България;
= Улесняване на прехода от образование към заетост, на базата на подобряване качеството на средното и висшето образование и неформалното обучение, както и насърчаване на ученето през целия живот, в съответствие с потребностите на пазара на труда чрез:

- + осигуряване на чиракуване и стажуване;
- + насърчаване на работодателите да осигуряват възможности за повишаване квалификацията на млади работници и служители;
- + засилване на ефективността на връзките между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост;
- + насърчаване на изследователския интерес на учениците и студентите чрез участие в различни проекти;
- + осигуряване на достъп до професионално обучение на младежи в неравностойно положение;
- + улесняване на достъпа до висше образование чрез доразвиване на механизмите на студентско подпомагане и кредитиране;
- + насърчаване на сътрудничеството между работодателите, професионалните училища, обучителните центрове и академичната общност.

Създаване на благоприятна среда за професионална реализация и кариерно развитие на младите специалисти в държавната и общинска администрация, чрез:

= Създаване на възможности за стажове в държавната и общинска администрация
на студенти от висшите училища;

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

координира и наблюдава политиките за младежка безработица. Тази служба ще работи заедно с министерствата, които са в сферата на младежката безработица - Министерството на образованието, Министерството на труда и социалното осигуряване, Министерството за бизнес иновации и умения, Министерството на общностите и местното управление. Следвайки модела на Службата за градски политики, тази служба трябва да се намира в Министерски съвет, защото от там произлиза последната инициатива в областта на младежката безработица - Програма Договор за младежта. Службата трябва да има две цели - в краткосрочен план тя трябва да се стреми към разработване на политики, фокусирани върху това да се гарантира, че дългосрочно безработните се интегрират бързо на работно място, в образованието и в полезната подготовка. В дългосрочен план тя трябва да се фокусира върху улесняването на прехода към работа на тези, които са в по-голям риск да останат безработни.

= Отговорност за младежката заетост на министерско ниво, като по такъв начин младежката безработица се превърне в специализирана министерска отговорност. Министърът трябва да работи съвместно с повече министерства по въпроса за прехода от образование към работа, гарантирайки, че политиките са синхронизирани и че пътищата към намиране на работа са координирани и ясни. Той трябва също така да ангажира в дейността си представители на работодателите във Великобритания, образователните институции и третичния сектор, за да спомогне за създаването на дългосрочни подобрения в прехода на младите хора от

= Организиране на централизирани конкурси за млади експерти в държавната администрация като модерна практика за прозрачно и ефективно привличане на млади хора за работа в държавните институции;
= Създаване на „бърза писта” за израстване на млади държавни служители, показали изключителни качества при изпълнение на служебните си задължения.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

<p>образование към работа.</p>	
<p>По-добра местна координация за разширяване на компетенциите относно младежката безработица извън Министерски съвет, за да могат местните организации за предоставяне на услуги, образователните институции и работодателите да изиграят важна роля в преборването с младежката безработица, чрез:</p> <p>= Картографиране на предоставяните услуги. На местно ниво се наблюдава значителна сложност и дублиране в достъпните за младите хора услуги. Регионите с високи нива на младежка безработица трябва да гарантират, че местните услуги за заетост и умения са адекватно картографирани и разбрани, и че са ефективно свързани помежду си. Местните власти са в най-подходяща позиция да изиграят стратегическа координационна роля в предоставянето на услуги.</p> <p>= Местна стратегия за заетост. Регионите с високи нива на младежка безработица трябва да разработят специфична местна стратегия за младежка заетост и да работят засилено с работодателите и организациите, предоставящи услуги, за да максимизират възможностите за дългосрочно безработните да участват в услуги за образование и умения, стажове, трудов опит, субсидирана и несубсидирана заетост.</p>	<p>Стимулиране участието на работодатели, които подкрепят професионалната интеграция на младите хора и повишават производителността и адаптивността на заетите млади хора, чрез:</p> <p>= Осигуряване на подкрепа и създаване на благоприятна среда за предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи;</p> <p>= Предлагане на обучение на работното място и интегрирано обучение;</p> <p>= Разработване на стратегии за управление на човешките ресурси със специални мерки за младите работници и служители;</p> <p>= Насърчаване и подпомагане на териториалната мобилност на младите хора – наемане на хора от различни региони, стимули за работодателите, свързани с осигуряване на транспорт до работното място и др.;</p> <p>= Насърчаване и подпомагане на професионалната мобилност на младите хора - индивидуални планове за кариера, ротация на работното място, възможности за преквалификация и др.</p>
<p>Гарантирани работни места на половин работен ден:</p> <p>Действията на Правителството в</p>	<p>Намаляване броя на необхванатите и преждевременно напусналите образователната система лица в задължителна училищна възраст, чрез:</p> <p>= Изготвяне на нова и актуализиране на</p>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

<p><i>отговор на младежката безработица чрез Програма Договор за младежта, предоставяйки субсидии за заплащане на дългосрочно безработните, директно ще ги подпомогне при намирането на работа. Възприетият модел трябва да бъде подобрен, като Правителството дава повече възможности за работа на половин работен ден, защото този механизъм разширява обхвата на финансовите стимули, а също предлага достатъчно време и подкрепа за намиране на независимо работно място.</i></p>	<p><i>действащата нормативна уредба с цел въвеждане на стимули, санкции и ясно разпределени отговорности за случаите на отпадане между ученика, родителите, училището и общините;</i> = <i>Разработване и изпълнение на Стратегия за намаляване на преждевременно напусналите образователната система младежи;</i> = <i>Разработване и изпълнение на Стратегия за учене през целия живот.</i></p>
<p>Въвличане на повече млади хора в системата:</p> <p><i>Имайки предвид, че почти една трета от младите безработни не подават заявление за обезщетение за безработица, мерки за решаване на проблемите на младежката безработица не бива да бъдат правени единствено само от публичните и частните агенции за заетост. Трябва да се включи активно и доброволческият сектор тук. В областите, където има големи нива на младежката безработица, силните местни организации следва да се припознаят и да получат финансова подкрепа, за да могат да работят засилено и да увеличат мащаба на услугите си за дългосрочно безработните. Това е и повод да бъдат стимулирани повече млади хора да се включат в предоставянето на услуги за образование и заетост, като по този начин те придобиват по-силни връзки със системата, която им помага да си намерят работа.</i></p>	<p>Насърчаване на икономическата активност на младите хора чрез:</p> <p>= <i>Разширяване на достъпа на младите хора до посреднически услуги за намиране на работа;</i> = <i>Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, с цел улесняване на прехода между образование и заетост;</i> = <i>Консултиране на предприемчиви млади хора с цел развитие на собствен бизнес;</i> = <i>Подпомагане на млади хора със съответно образование и иновативни бизнес идеи да започнат собствен високотехнологичен бизнес, за създаване на технологични фирми;</i> = <i>Развитие на мрежа от бизнес центрове и бизнес инкубатори за предлагане на услуги за целенасочена подкрепа на млади предприемачи;</i> = <i>Подкрепа за създаване на социални предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи в риск;</i> = <i>Популяризиране на социалното предприемачество сред младите хора;</i> = <i>Създаване на нови работни места в сектора на социалната икономика и насърчаване на доброволчески и общностни инициативи, генериращи заетост за младежи от уязвимите групи.</i> = <i>Оборудване и адаптиране на работни места за младежи с увреждания;</i></p>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

	<p>= <i>Насърчаване и подпомагане на публично-частните партньорства и социалното предприемачество в предоставянето на услуги за развитие на младите хора.</i></p>
<p>Справяне с транспортните пречки:</p> <p><i>Високите разходи за транспорт поставят младите хора в невъзможност да си търсят работа в райони, където има висока безработица или малко свободни работни места. За много млади хора това е основната най-голяма пречка пред работата. Имайки предвид високата цена на дългосрочната младежка безработица, предоставянето на субсидии за пътуване или отстъпки за дългосрочно безработните и тези, започващи работа, е ценово ефективна стъпка за справяне с тази пречка. Трябва да се работи повече с транспортните компании с цел преговори за договори и субсидии, които да подсиgurят по-добри възможности за дългосрочно безработните, позволявайки им да си намерят работа.</i></p>	<p>Развитие на гъвкави форми на заетост на младите хора, като:</p> <ul style="list-style-type: none"> = <i>споделяне на едно работно място;</i> = <i>работа на непълно работно време;</i> = <i>ротация на работното място;</i> = <i>работа на плаващо работно време;</i> = <i>насърчаване на дистанционната работа и др.</i>
<p>Фокус върху растежа:</p> <p><i>Субсидираните работни места могат да имат важна роля в придобиването на умения и трудов опит от младите хора. Правителствената политика трябва да приоритизира икономическия растеж чрез засилени инвестиции в инфраструктурата, предоставяне на средства на фирмите с потенциал за растеж, намаляване на регулацията по места чрез допълнителни правомощия и финансови инструменти и подкрепа за иновативните мрежи и дигиталната икономика. Само чрез един добре</i></p>	<p>Превенция на социалното изключване на младежи в неравностойно положение – младежи в специализирани институции; младежи с увреждания; младежи, напускащи специализирани институции; младежи, страдащи от различни зависимости; бивши затворници и други групи младежи в риск, чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> = <i>Синхронизиране на младежката политика за лица в неравностойно положение с политиките за закрила на детето;</i> = <i>Развитие на социални услуги, подходящи за млади хора на възраст от 18 до 25 години в риск и синхронизирането им с политиките в</i>

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-7.0.07-0048-C0001

„Без граници в заетостта”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

премислен план за растеж може да започне реално да се намалява нивото на младежката безработица.

*областта на закрила на детето.
= Осигуряване на условия за социална адаптация и насърчаване на социалното включване на младежите в риск, повишаване качеството на социалните услуги за младите хора в неравностойно положение;
= Насърчаване на сътрудничеството между социалните работници, младежките работници и младежките лидери за приобщаване на младите хора в риск от социално изключване;
= Подпомагане на социалната адаптация и повишаване на пригодността за заетост на младежите в неравностойно положение;
= Подобряване качеството на социалните услуги за млади хора в специализираните институции и осигуряване на подкрепа за тяхното пълноценно включване във всички области на обществения живот;
= Ограничаване на предаването на социалното изключване между поколенията;*